

เยือนสยามนิภายในศรีลังกา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศาสตราจารย์ ดร.*

ทุกครั้งที่คณะของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเดินทางไปจาริกแสวงบุญต่างแดนบ้าง ไปเชื่อมความสัมพันธ์กับคณะสงฆ์ต่างประเทศบ้าง จะมีการนำรายละเอียดการเดินทางนั้นมารายงานผ่านสื่อต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ครั้งนี้ก็ขอรายงานเช่นกันว่า คณะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำโดยพระธรรมโกศาจารย์ในฐานะอธิการบดีได้เดินทางไปเยือนศรีลังกา ระหว่างวันที่ ๒๕ สิงหาคม ถึงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๐

การไปศรีลังกาครั้งนี้เป็นการไปเยือนอย่างเป็นทางการโดยการเชิญของรัฐบาลศรีลังกา ผู้ลงนามในหนังสือเชิญคือ ท่าน ดิเนศ กุณวัฒน์นะ (Dinesh Gunawardane) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาพระนครและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งศรีลังกาที่ประสงค์จะร่วมฉลองเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

ลังกาวงศ์ในประเทศไทย

สำหรับการไปเยือนครั้งนี้ทางรัฐบาลศรีลังกาต้องการให้คณะของเราไปกัน ๘๐ ชีวิต เท่ากับพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทย แต่เมื่อเตรียมการเดินทางแล้ว ปรากฏว่ามีเหตุขัดข้องเรื่องทำพาสปอร์ตไม่ทันบ้างและเหตุขัดข้องอื่นๆ บ้าง จึงได้ผู้ร่วมเดินทางที่ไปกับคณะของเราจำนวน ๗๓ รูป/คน ประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยและคณะสงฆ์รวมทั้งอุบาสกอุบาสิกาจากวัดประยูรวงศาวาส ซึ่งมีอาตมาเป็นเจ้าอาวาส ช่วงเช้าของวันเดินทางคือ ๒๕ สิงหาคม มหาวิทยาลัยได้จัดปฐมนิเทศเป็นการซักซ้อมทำความเข้าใจให้กับคณะผู้ร่วมเดินทางว่าจะต้องไปดูอะไรและควรใส่ใจเรื่องอะไรเป็นพิเศษ

* อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

๒ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

พระธรรมโกศาจารย์ได้ทำหน้าที่บรรยายในการปฐมนิเทศว่า ศรีลังกาเป็นประเทศที่จีวแต่แจ้ว โดยที่มีประวัติความเป็นมาว่าสองพันปี ศรีลังกาเป็นเมืองพุทธที่เก่าแก่ที่สุดในโลก เพราะเมื่อสองพันปีที่แล้วเคยเป็นเมืองพุทธอย่างไร สมัยนี้ก็ยังเป็นเมืองพุทธอยู่อย่างนั้น ศรีลังกาในปัจจุบันมีประชากรราว ๒๐ ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นพุทธร้อยละ ๗๐ เป็นฮินดูร้อยละ ๗ เป็นมุสลิมร้อยละ ๗ และเป็นคริสต์ร้อยละ ๖

ลองคิดว่า อินเดียเมื่อสองพันปีมาแล้วเคยเป็นเมืองพุทธ แต่ปัจจุบันเป็นเมืองพราหมณ์หรือฮินดู อินเดียทุกวันนี้มีประชากรหนึ่งพันล้านคน มีชาวพุทธไม่ถึงร้อยละ ๑ ดังนั้น การไปเยือนอินเดียเป็นการไปเยี่ยมชมศาสนวัตถุศาสนสถาน แต่ขาดศาสนบุคคลที่เป็นหลัก นั่นคือ อินเดียไม่มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธให้ชาวโลกได้ถือเป็นแบบอย่างเหมือนที่ศรีลังกา

ศรีลังกามีทั้งศาสนวัตถุและศาสนสถานด้านพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ไม่แพ้อินเดีย ทั้งยังมีพุทธศาสนบุคคลที่ยึดมั่นและสืบทอดวิถีชีวิตแบบชาวพุทธมากกว่าสองพันปี

การที่พวกเราไปเยือนศรีลังกาก็คือการกลับไปดูรากเหง้าทางพระพุทธศาสนาของไทย เพราะเหตุที่ว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นได้รับสืบทอดมาจากศรีลังกาเมื่อครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีซึ่งเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยทุกวันนี้ได้ชื่อว่า **ลังกาวงศ์** ดังที่ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง จังหวัดสุโขทัย บันทึกไว้ว่าเมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๔ พญาสิทธิ ได้อาราธนาพระมหาสามีสังฆราชผู้เรียนจบพระไตรปิฎกในลังกาทวีปจากนครพินให้มาจำพรรษาที่กรุงสุโขทัย

แบบแผนที่ชาวพุทธไทยถือปฏิบัติทุกวันนี้ บางเรื่องเราทำตามกันมาโดยไม่เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้ง เช่น คนไทยน้อยคนที่จะเข้าใจนัยหรือความหมายที่แฝงไว้ในเจดีย์ทรงลังกาที่เมืองไทย ต่อเมื่อเราย้อนรอยกลับไปดูสถูปที่ศรีลังกา เราจะเข้าใจความหมายมากขึ้น เพราะหลายสิ่งหลายอย่างเราได้รับรูปแบบมาจากศรีลังกานั้นเอง

พระธรรมโกศาจารย์จึงแนะนำว่า สิ่งใดที่เรากำลังถือปฏิบัติอยู่นั้นอาจเป็นเรื่องที่เรารับจากเขานานมาแล้ว เมื่อเรากลับไปดูเขาก็เท่ากับทบทวนความทรงจำถึงที่มาหรือรากเหง้าของเรา ถ้าเขายังรักษาแบบแผนเดิมไว้ได้ดีกว่าเรา เราก็เรียนรู้เขาเพื่อนำมาพัฒนาในส่วนของเราต่อไป เพราะฉะนั้นการไปเยือนศรีลังการั้งนี้จึงไม่ใช่เพียงแต่ไปดูศาสนสถานที่สำคัญเท่านั้น แต่เราต้องไปดูศาสนพิธีวิถีชีวิตชาวพุทธศรีลังกา รวมทั้งวิถีปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ศรีลังกา

สยามนิกายในศรีลังกา

ประเทศไทยไม่ได้เป็นหนี้บุญคุณศรีลังกาเพียงฝ่ายเดียว ไทยเรายังได้มีโอกาสตอบแทนคุณศรีลังกาเมื่อ ๒๕๓ ปีที่ผ่านมาสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา ยุคนั้นคณะสงฆ์ในศรีลังกาได้สูญสลายไปเนื่องจากประเทศถูกภัยคุกคามจากโปรตุเกสเป็นเวลานาน ทั้งเกาะศรีลังการั้งนั้น มีแต่คณะสามเณรซึ่งมีสามเณรสรณังกรเป็นหัวหน้า สามเณรเหล่านั้นบวชเป็นพระภิกษุไม่ได้ เพราะไม่มีพระอุปัชฌาย์และพระอันดับ กษัตริย์ศรีลังกาจึงส่งราชทูตมายังกรุงศรีอยุธยาเพื่อขอสมณทูตจากสยามไปฟื้นฟูสมณวงศ์ในศรีลังกา

คณะพระธรรมทูตจากสยามในยุคนั้นนำโดยพระอุบาลีได้เดินทางไปศรีลังกาแล้วทำพิธีให้การอุปสมบทสามเณรสรณังกรและคณะเป็นพระภิกษุ พระอุบาลีฟื้นฟูสมณวงศ์ในศรีลังกาเป็นผลสำเร็จจนสามารถก่อตั้งคณะสงฆ์ที่เป็นนิกายใหญ่ที่สุดและทรงอิทธิพลที่สุดในศรีลังกาปัจจุบันมีชื่อว่า**สยามนิกาย** เพราะสืบเชื้อสายสมณวงศ์มาจากสยามหรือประเทศไทย

หลังจากเกิดสยามนิกายขึ้นในศรีลังกาได้ประมาณ ๕๐ ปี ก็เกิดนิกายที่ ๒ ตามมา เรียกว่าอมรปุรนิกาย ซึ่งสืบเชื้อสายสมณวงศ์มาจากพม่า และมีนิกายที่ ๓ เกิดตามมาเป็นน้องสุดท้องเรียกว่ารามัญนิกาย นิกายนี้สืบเชื้อสายสมณวงศ์มาจากมอญ

คณะสงฆ์ศรีลังกาในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ นิกายหลักคือ สยามนิกาย อมรปุรนิกาย และรามัญนิกาย แต่ละนิกายต่างมีประมุขสงฆ์สูงสุดเรียกว่าพระมหานายกปกครองตนเอง นิกายใครินิกายมัน

ตำแหน่งพระมหานายกของศรีลังกานี้เทียบได้กับตำแหน่งสังฆนายกของไทยในสมัยที่ยังใช้ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ๒๔๘๔ ศรีลังกาเคยมีพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกเพียงรูปเดียวคือพระสรณังกรแห่งสยามนิกายผู้เป็นศิษย์รูปแรกของพระอุบาลีภายหลังที่เกิดอมรปุรนิกายขึ้นมา ตำแหน่งพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกก็ถูกยกเลิกไป คงเหลือแต่ตำแหน่งพระมหานายกมาจนถึงปัจจุบัน

ทุกวันนี้ สยามนิกายได้แบ่งออกเป็น ๒ นิกายย่อย ได้แก่ มัลวัตตะ (Malwatta) และ อัศศิริยะ (Asgiriya) และมีพระมหานายก ๒ รูป คือ พระมหานายกฝ่ายมัลวัตตะ และพระมหานายกฝ่ายอัศศิริยะ

๕ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาริชาการ”

เนื่องจากคณะของเรามีกำหนดเข้ากราบคารวะพระมหานายกแห่งสยามนิกายทั้งสองรูป เราจึงถือว่าการเดินทางครั้งนี้เป็นโอกาสดีที่คณะสงฆ์ลังกาจากประเทศไทยไปเยือนคณะสงฆ์สยามนิกายในประเทศศรีลังกา

การต้อนรับแบบศรีลังกา

คณะของเราได้เดินทางไปศรีลังกาโดยสายการบินมิหินแอร์ ซึ่งเป็นสายการบินเอกชนของศรีลังกา ใช้เวลาบินประมาณ ๓ ชั่วโมง เมื่อไปถึงสนามบินที่กรุงโคลัมโบแล้ว คณะของเราได้รับการต้อนรับจากทางคณะเจ้าภาพ คือ ท่านรัฐมนตรีดิเนศ คุณวัตนะ พร้อมรัฐมนตรีท่านอื่น ๆ มีพระเถระที่สำคัญมาต้อนรับด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ประสานงานฝ่ายสงฆ์คือท่านนันทะ (Akuratiye Nanda) แห่งสยามนิกาย ซึ่งมาคอยอำนวยความสะดวกตลอดการเดินทางครั้งนี้ เราได้ถ่ายภาพการต้อนรับที่สนามบินไว้เป็นที่ระลึก ปรากฏว่าภาพการต้อนรับคณะของเราได้รับการตีพิมพ์เป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ศรีลังกาหลายฉบับ

คณะเจ้าภาพได้พาคณะของเราเดินทางเข้ากรุงโคลัมโบเพื่อไปยังสถานที่เลี้ยงต้อนรับคือร้านอาหารไทยชื่อสยามเฮาส์ ซึ่งเป็นที่ที่ฝ่ายคฤหัสถ์รับประทานอาหารค่ำและฝ่ายพระสงฆ์ฉันน้ำปานะ คุณสังจพันธ์ อดิถากร เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศศรีลังกาสั่งต้อนรับพวกเราด้วยขบวนแห่กลองยาวแบบศรีลังกาซึ่งประโคมกันอีกที่กศรีโครมตั้งแต่ประตูทางเข้าปากซอยเพื่อประกาศว่าบุคคลสำคัญมาถึงแล้ว เมื่อคณะเข้าไปภายในอาคารแล้ว แขกผู้มีเกียรติส่วนใหญ่ช่วยกันจุดไส้เทียนซึ่งห้อยอยู่ที่เสาโลหะรูปหัวไก่ แขกสำคัญที่สุดในงานนี้คือประธานสภาผู้แทนราษฎร ชื่อว่า โลกพันธ (W. J. M.-Lokubandara) ท่านผู้นี้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพระพุทธศาสนาของศรีลังกา

ศรีลังกาเป็นประเทศแรกในโลกที่กล้าประกาศตั้ง กระทรวงพระพุทธศาสนา (Ministry of Buddha Sasana) แต่ศรีลังกาก็รักษากระทรวงนี้ได้ไม่นานเพราะหลังจากมีกระทรวงพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นแล้ว กระทรวงศาสนาฮินดู กระทรวงศาสนาอิสลาม และกระทรวงศาสนาคริสต์ก็เกิดตามมาในศรีลังกาตามคำเรียกร้องของศาสนาอื่น ชาวพุทธศรีลังกาไม่ต้องการให้ศาสนาอื่นมีกระทรวงด้วยจึงจำยอมให้ยุบรวมกระทรวงพระพุทธศาสนาเข้ากับกระทรวงของศาสนาอื่น ๆ จนเหลือกระทรวงเดียวในปัจจุบันเรียกว่า กระทรวงการศาสนา (Ministry for Religious Affairs)

ท่านประธานสภาผู้แทนราษฎรผู้นี้เคยมาประชุมวิสาขบูชาโลกที่ประเทศไทยในสมัยที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพระพุทธศาสนาจึงคุ้นเคยกับอาตมาเป็นอย่างดี หลังจากหักทนายสนทนาปราศรัยกันแล้ว ท่านเอกอัครราชทูตไทยได้กล่าวต้อนรับคณะจากประเทศไทย ความตอนหนึ่งว่าคณะของเราเป็นสมณทูตและยุวทูตที่เดินตามรอยของพระอุบาลีเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับศรีลังกา ท่านประธานสภาผู้แทนราษฎรของศรีลังกาก็กล่าวต้อนรับด้วย จากนั้นอาตมาได้กล่าวอนุโมทนาขอบคุณและมอบของที่ระลึกให้แก่ท่านเอกอัครราชทูตไทย และแขกผู้มีเกียรติ

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีลังกา

ในเช้าวันที่สองของการเดินทางซึ่งตรงกับวันที่ ๒๖ สิงหาคม คณะของเราได้รวมกับคนไทยอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเดินทางล่วงหน้าไปก่อนแล้ว ทำให้จำนวนของสมาชิกคณะเราเพิ่มเป็น ๘๐ ท่านเต็มตามจำนวนพรรษาของพวกเราทั้ง ๘๐ ชีวิตได้เดินทางร่วมกันไปตลอดเวลาที่อยู่ในศรีลังกา เนื่องจากวันนี้เป็นเช้าวันอาทิตย์ พวกเราจึงไปเยี่ยมชมโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชรญาณ ที่ดำเนินการโดยคณะสงฆ์อมรปุรนิภาย

การไปเยี่ยมชมกิจการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในศรีลังการั้งนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับชาวมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีโอกาสเทียบเคียงดูว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เปิดสอนเป็นแห่งแรกในประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยได้แบบอย่างไปจากศรีลังกานั้นยังมีอะไรที่เหมือนหรือต่างจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในศรีลังกา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (Buddhist Sunday school) เปิดสอนเป็นครั้งแรกในศรีลังกาเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๔ โดยการแนะนำของพันเอก เฮนรี ออลคอต (Henry S. Olcott) ซึ่งเป็นคนอเมริกันที่หันมานับถือพระพุทธศาสนาและมีบทบาทสำคัญยิ่งในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในศรีลังกาในยุคที่ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ปัจจุบันชาวศรีลังกาเรียกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่า Dhamma School หรือโรงเรียนธรรมะ

๖ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

เมื่อคณะของเราเดินทางถึงโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชิราณก็พบว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้เป็นโรงเรียนใหญ่ที่สุดเพราะมีนักเรียนจำนวน ๖,๐๐๐ คน ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงชั้นมัธยมปลาย ทั้งครูและนักเรียนแต่งชุดขาวเหมือนกันทั้งโรงเรียน พวกเขาต้อนรับคณะของเราในห้องประชุมซึ่งจุนักเรียนได้ไม่หมด เพราะฉะนั้นคณะของเราจึงได้เห็นนักเรียนชั้นประถมเป็นส่วนใหญ่ที่กำลังสมาทานศีล สวดมนต์และเจริญจิตตภาวนานำโดยพระอาจารย์รูปหนึ่ง

พระธรรมโกศาจารย์กล่าวธรรมกถาสั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษแก่ที่ประชุม โดยตั้งข้อสังเกตว่า คณะของเราเดินทางตามรอยพระอุบาลีมากระชับสัมพันธ์ไมตรีด้านพระศาสนากับชาวศรีลังกาในสมัยพระอุบาลี ชาวไทยสนทนากับชาวศรีลังกาด้วยภาษาบาลี แต่ในสมัยนี้ พวกเราใช้ภาษาอังกฤษติดต่อกัน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้ตั้งมา ๓๖ ปีแล้ว มีครูประจำ ๒๕๐ รูป/คน มีเจ้าหน้าที่ ๑๕๐ คน มีพระสงฆ์เพียง ๑๒ รูปเป็นครูประจำ เพราะโรงเรียนกำหนดคุณวุฒิพระสงฆ์ที่จะเป็นครูสอนว่าต้องจบปริญญาโทขึ้นไป

ครูแบ่งเป็นสามประเภทคือ ครูกิตติมศักดิ์ ครูประจำและครูช่วยสอน คณะครูส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ที่อาสาสมัครมาทำหน้าที่ มีทั้งข้าราชการครูบำนาญ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ต่างคนต่างมีศรัทธามาร่วมกันสอน ครูที่อาสาเข้ามาสอนต้องผ่านการคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน คุณสมบัติที่สำคัญคือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

ในศรีลังกา ครูประจำการที่จะสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนทั่วไปได้นั้นต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือไม่ก็ต้องสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นธรรมาจริยะ

ทุกปี ศรีลังกาจะจัดให้มีการสอบเทียบความรู้ด้านพระพุทธศาสนาในระดับชาติเรียกว่า Dhamma Exam ซึ่งพอเทียบได้กับการสอบธรรมศึกษาบ้านเรา เยาวชนศรีลังกาจะพยายามสอบผ่านธรรมศึกษานี้ก่อนจบชั้นมัธยมปลาย แต่ละปีมีเยาวชนศรีลังกาเข้าสอบธรรมศึกษานี้ประมาณ ๓ ล้านคน

เมื่อสอบได้ธรรมศึกษาแล้ว เยาวชนศรีลังกาสามารถเรียนเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อสมัครสอบในระดับชาติในชั้นที่สูงขึ้นไป ใครที่สอบผ่านระดับนี้จะได้ประกาศนียบัตรธรรมาจริยะ

ซึ่งเป็นใบรับรองว่าเขาสามารถเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนใดก็ได้ประกาศนียบัตร
ธรรมาจารย์เป็นเหมือนใบอนุญาต (Licence) สำหรับครูผู้ต้องการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ถ้าโรงเรียนในประเทศไทยกำหนดมาตรฐานให้ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
ต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือสอบได้ธรรมศึกษาชั้นเอกเป็นอย่างน้อย การเรียน
วิชาพระพุทธศาสนาก็จะไม่เป็นยาขมหม้อใหญ่ของเด็กไทยอีกต่อไป

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญานประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเพราะพิถีพิถัน
ในการเลือกครูประจำที่ ต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือสอบได้ประกาศนียบัตรชั้น
ธรรมาจารย์

นอกจากนี้ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยวิญญานยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการ
จัดการศึกษาไว้ ๕ ข้อซึ่งง่ายต่อการประเมินผล ดังนี้

ข้อที่ ๑ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนรักษาเบญจศีลหรือศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน และรักษา
ศีล ๘ ในวันอุโบสถ

ข้อที่ ๒ อบรมเด็กให้เคารพพระสงฆ์ และกตัญญูต่อบิดามารดา

ข้อที่ ๓ ฝึกหัดเด็กให้กินอยู่อย่างเรียบง่ายแบบวิถีพุทธ

ข้อที่ ๔ สอนให้เด็กมีระเบียบวินัยและใฝ่เรียนธรรมะ

ข้อที่ ๕ สอนให้เด็กมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา รักชาติและภาษาของตน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และโรงเรียนวิถีพุทธในประเทศไทยน่าจะทดลองนำ
วัตถุประสงค์ทั้ง ๕ ข้อนี้ไปปรับใช้ดูบ้าง

เมื่อคณะของเราได้ร่วมพิธีไหว้พระสวดมนต์ของเด็กจบลงแล้ว ทางโรงเรียนแบ่งพวกเรา
ออกเป็น ๓ กลุ่มเพื่อแยกกันดูงานกันคนละจุด คือกลุ่มที่ ๑ ดูเรื่องการบริหารจัดการ กลุ่ม
ที่ ๒ ดูเรื่องการจัดการเรียนการสอน กลุ่มที่ ๓ ดูเรื่องการบริหารสังคมของโรงเรียน เมื่อ
แยกย้ายกันดูงานเสร็จแล้วให้ทุกกลุ่มกลับไปประชุมร่วมกันเพื่อฟังการสรุปผลของแต่ละกลุ่ม

เมื่อแต่ละกลุ่มไปดูการเรียนการสอนในห้องเรียนก็ได้เห็นว่า ห้องเรียนไม่ได้แบ่งเป็น
ห้องแบบมีผนังกัน เด็กอยู่รวมกันในห้องโถงใหญ่ มีครูรับผิดชอบแบ่งกลุ่มกันสอนในชั้นต้น

๘ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

ชั้นกลาง ชั้นปลาย และชั้นสูง มีการแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยๆ ครูแต่ละคนก็รับผิดชอบสอนเด็กประมาณ ๑๐-๑๕ คน แต่ละกลุ่มเรียนอยู่ใกล้กัน เด็กสนใจเรียนโดยไม่รบกวนกันและมีสมาธิในการเรียนอย่างน่าศรัทธา แสดงว่าเขาฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัยเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนบอกว่า มีการประเมินพฤติกรรมการเรียนของเด็กแต่ละคนทุกภาคการศึกษา โดยครูจะต้องกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนว่าเด็กมีเจตคติอย่างไร มีศรัทธาในพระศาสนามากแค่ไหน และมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ครูต้องบันทึกโดยละเอียด จากนั้นฝ่ายวิจัยก็จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสามารถตรวจสอบย้อนหลังไปว่าตลอดเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาเด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง จากนั้นจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยชื่นชมความสำเร็จเพราะไม่ได้สักแต่ว่าสอนเพียงอย่างเดียว โรงเรียนยังมึ้งงาน วิจัย เพื่อการพัฒนาที่เรียกว่า Research and Development คือ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

ตรงนี้ทำให้นักถึงว่าถ้าหาก พระสงฆ์ไทยทำการวิจัยผู้ฟังเทศน์ ว่าฟังแล้วได้ผลเป็นอย่างไรแล้วนำผลการวิจัยปรับปรุงการเทศน์ การเทศน์น่าจะดีขึ้นมาก

นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจก็คือ คณะครูโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยชื่นชมแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มมีการประชุมประจำเดือน ใครเกิดวันไหนก็เชิญเพื่อนครูไปเลี้ยงวันนั้นแล้วจัดประชุมประจำเดือนไปในตัว มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์สอนธรรมะ ครูทุกคนต้องท่องบทสวดมนต์ได้

เมื่อถามว่า ทำไมโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ศรีวิชัยจึงเป็นที่นิยมของเด็กจำนวนมากก็ได้รับคำตอบว่า ประการแรกเพราะโรงเรียนจัดการเรียนการสอนดีมีคุณภาพ ประการที่สองเพราะผู้ปกครองมีศรัทธาต่อพระสงฆ์วัดนี้จึงพาลูกหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

เมื่อถึงวันพระ ๑๕ ค่ำ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของศรีลังกา คนศรีลังกาจะไปถือศีลอุโบสถที่วัด เฉพาะที่วัดศรีวิชัยนี้มีคนมาถือศีลอุโบสถประจำทุกวันพระ ๑๕ ค่ำประมาณ

๑๒,๐๐๐ คน คนเหล่านี้มีศรัทธาในเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์จึงส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชิราญาณ

คณะสงฆ์ศรีลังกาถือเป็นภาระสำคัญร่วมกันที่จะต้องนำเยาวชนเข้ามาศึกษาพุทธธรรมด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดสอบธรรมศึกษาระดับชาติ วิธีการเหล่านี้ช่วยปลูกฝังความศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนาแต่เยาว์วัยให้กับชาวศรีลังกา จึงไม่แปลกที่ชาวศรีลังกาทุกวันนี้รักและหวงแหนพระพุทธานายิ่งชีวิต ศรีลังกาสามารถรักษาสืบทอดพระพุทธ ศาสนามาได้จนบัดนี้ แม้ประเทศนี้จะเคยอยู่ภายใต้การปกครองของชาวต่างชาติต่างศาสนามานานหลายร้อยปีก็ตาม

คณะสงฆ์ไทยควรจะศึกษาบทเรียนจากศรีลังกาและหันมาเร่งรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาให้กับเยาวชนผ่านโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ก่อนที่จะสายเกินไป

สรรโวทัยใช้พุทธธรรมนำการพัฒนา

หลังจากจบการเยี่ยมชมโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชิราญาณแล้ว คณะของเราได้ไปเยี่ยมชมกิจการของสรรโวทัย สำนักสรรโวทัยนี้เป็นขบวนการพัฒนาหมู่บ้านแบบครบวงจร ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยทุกหมู่บ้านจำนวน ๑๖,๐๐๐ แห่งทั่วศรีลังกา นับเป็นองค์กรเอกชนด้านการพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดในศรีลังกา สรรโวทัยนี้ตั้งมาได้ ๔๙ ปีแล้ว

ประธานใหญ่ของสรรโวทัย ชื่อว่า **อริยรัตน์** (A.T. Ariyaratne) คอยต้อนรับและบรรยายสรุปให้เราฟัง ท่านอริยรัตน์นี้ได้รางวัลแมกไซไซ ด้านการพัฒนาชุมชนเนื่องจากผลงานที่สรรโวทัย จึงเป็นบุคคลที่มีค่าของศรีลังกา เพราะเขาพาคนทั่วประเทศพัฒนาหมู่บ้าน สรรโวทัยมีสมาชิกที่เป็นอาสาสมัครกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คนกระจายอยู่ทั่วประเทศ แม้กระทั่งในภาคเหนือสุดของศรีลังกาที่รัฐบาลกำลังรบกับทมิฬ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลเข้าไปไม่ได้ แต่อาสาสมัครของสรรโวทัยเข้าไปได้

นายอริยรัตน์บรรยายสรุปว่าเขาได้แนวคิดเรื่องสรรโวทัยมาจากมหาตมะคานธี คำว่า **สรรโวทัย** มาจากคำว่า “สรรพ” ที่แปลว่าทั้งปวง กับคำว่า “อุทัย” ที่แปลว่า การตื่นขึ้น ดังนั้น

๑๐ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

คำว่าสรรโวทัยจึงหมายถึงการตื่นขึ้นจากอวิชชาและความหลุดพ้นจากความทุกข์ความยากจนของคนศรีลึงกาทั้งหมด ถ้าเทียบกับแนวคิดการพัฒนาชนบทไทยน่าจะหมายถึงการที่หมู่บ้านไทยหลุดพ้นจากความโง่ ความจน และความเจ็บ

เป้าหมายของสรรโวทัยมี ๓ ประการคือ

- (๑) ปลุกจิตสำนึกของประชาชนด้วยการใช้ธรรมะในพระพุทธศาสนา
- (๒) แนะนำให้ประชาชนใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง
- (๓) ส่งเสริมให้หมู่บ้านดำเนินการปกครองตนเอง(Gram Swaraj) ด้วยระบอบธรรมมาภิบาล

ในการดำเนินการตามเป้าหมายข้อที่ ๑ สรรโวทัยเน้นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ๒ หัวข้อ คือพรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔

ตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น ประชาชนต้องยึดหลักเมตตาคือมีความรักความปรารถนาดีต่อทุกคน มีกรุณาคือความสงสารคิดช่วยเหลือชาวบ้านด้วยกันให้พ้นทุกข์ มีมุทิตาคือพลอยยินดีเมื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า และมีอุเบกขาคือมีใจเป็นกลาง ไม่ทะเลาะกันเพราะความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา ไม่ถือเขาถือเรา แม้แต่คนในศาสนาอื่นสรรโวทัยก็ให้เข้ามาร่วมงานได้

ชาวบ้านของสรรโวทัยต้องมีสังคหวัตถุ ๔ คือ

- (๑) ทาน คือการให้ ต้องเป็นผู้ที่ให้ด้วยความรู้สึกเป็นสุข คนมีต้องช่วยเหลือคนจน
- (๒) ปิยวาจา คือพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ประสานสามัคคี
- (๓) อัตถจริยา คือบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน อาสาสมัครสรรโวทัยที่ไม่มีเงินก็สามารถใช้กำลังกายและกำลังปัญญาให้บริการแก่ชุมชนได้
- (๔) สมานัตตตา คือวางตนพอดีใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มุ่งความรักความสามัคคีกันของชุมชนเป็นหลัก

ปรากฏว่ามีคนจำนวนมากมาร่วมขบวนการสรรโวทัยพัฒนาหมู่บ้าน สรรโวทัยจัดโครงการนั่งสมาธิและเดินเพื่อสันติภาพ มีคนมาร่วมเดินกันหลายแสนคน สรรโวทัย พยายามสร้างสันติภาพขึ้นมาโดยที่ไม่ต้องไปพึ่งระบบราชการ เวลาเกิดสันามิขึ้นมา ถ้าต่างประเทศอยากจะส่งเงินช่วยเหลือให้ถึงชาวบ้านศรีลังกา พวกเขาจะส่งผ่านองค์กรสรรโวทัย เพราะมีสมาชิกรู้ทั่วทุกประเทศ ศรีลังกา ประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์เอกชนที่ทำงาน เพื่อพัฒนาชนบทที่กว้างขวางอย่างนี้

นายอริยรัตน์เป็นคนที่มีมุมแท้จริงจัง เพื่อสรรโวทัย แม้เขาจะมีฐานอำนาจ คือ ชาวบ้านในชนบททั่วประเทศ เขาก็ไม่คิดแสวงหาอำนาจ คือ ไม่ผันตัวเองไปเล่นการเมือง เขาไม่ฉกฉวยโอกาสที่ชาวบ้านมีศรัทธาต่อเขาเอาไปเล่นการเมือง เมื่อถามเขาว่าทำไมไม่คิดจะแสวงหาอำนาจทางการเมืองเหมือนอย่างนักพัฒนาของไทยบางคนที่มีชื่อเสียงขึ้นมา ก็หันไปเล่นการเมืองจนล้มการพัฒนาไปเลย เขาตอบว่าเมื่อแรกตั้งสรรโวทัย เขาก็ถูกระแวงว่าจะแสวงหาอำนาจ แต่ตอนหลังนี้คนส่วนมากรู้แล้วว่าเขาไม่ได้คิดจะไปแก่งแย่งอำนาจกับใคร ทุกฝ่ายจึงยินดีสนับสนุนสรรโวทัย

เมื่อถามว่าทำไมจึงไม่คิดแสวงหาอำนาจ นายอริยรัตน์ตอบว่า พระพุทธเจ้าตรัสไว้ไม่ใช่หรือว่า **ปฐฺพยา เภรชฺชเชน ซึ่งแปลว่าการเป็นพระโสดาบันดีกว่าการได้ครองราชย์ในปฐุพี** นายอริยรัตน์จะกล่าวว่าการเป็นประธานาธิบดีไม่ได้ให้ความสุขใจเท่ากับการได้ช่วยคนยากจนในนามของสรรโวทัย

เข้าพบนายกรัฐมนตรีศรีลังกา

หลังจากได้พบประธานของสรรโวทัยแล้วคณะของเราได้เดินทางไปเข้าพบกับผู้นำทางการเมืองคือนายกรัฐมนตรีของประเทศศรีลังกา ชื่อว่า **รัตนศิริ วิกรมนายก** ที่ทำเนียบรัฐบาล ท่านนายกรัฐมนตรีมาคอยต้อนรับพวกเราถึงบันไดชั้นล่างทีเดียว ท่านพาพวกเราขึ้นไปยังห้องประชุม ท่านยังยืนรอให้พระสงฆ์นั่งให้เรียบร้อยเสียก่อนจึงค่อยนั่งลง จากนั้นได้กล่าวต้อนรับพวกเราด้วยอัธยาศัยอันดี พวกเรารู้สึกประทับใจที่เห็นผู้นำรัฐบาลศรีลังกาแสดงความเคารพพระสงฆ์ด้วยการยืนต้อนรับและประเคนน้ำปานะเหมือนอุบาสกธรรมดาคนหนึ่ง

นี่ก็เป็นประเพณีปฏิบัติของนักการเมืองของศรีลังกาที่ทำตัวเหมือนอุบาสกทั่วไปพวกเขา

๑๒ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

ฝึกกันมาอย่างนั้น พระธรรมโกศาจารย์ได้กล่าวตอบให้กำลังใจแก่นายกรัฐมนตรีว่า พวกเราปรารถนาจะเห็นดินแดนศรีลังกามีสันติภาพ เพราะความเจริญรุ่งเรืองของศรีลังกา ซึ่งเป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาก็หมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยด้วย เพราะเราต่างเป็นชาวพุทธด้วยกันที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวไทยปรารถนาจะเห็นสันติภาพเกิดขึ้นในศรีลังกา พวกเราที่มาเยี่ยมเยียนประเทศศรีลังกาขอตั้งจิตอธิษฐานให้เกิดสันติสุขในเมืองพุทธแห่งนี้โดยเร็ว

ที่กล่าวเช่นนี้เพื่อเป็นการแสดงความเห็นใจฉันท์มิตรและให้กำลังใจแก่ท่านนายกรัฐมนตรีว่าพวกเราชาวต่างประเทศต่างมีความหวังใยและปรารถนาจะเห็นสันติภาพในศรีลังกา

ท่านนายกรัฐมนตรีได้ถวายของที่ระลึกแก่พระสงฆ์และมอบของที่ระลึกแก่คฤหัสถ์คณะของเราที่ได้มอบของที่ระลึกแก่ท่านนายกรัฐมนตรี การพบกันครั้งนี้จบลงด้วยความประทับใจอันเป็นการสานต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทยกับศรีลังกา

วัดไทยในศรีลังกา

จากนั้นคณะของเราได้เดินทางไปเยี่ยมชมวัดที่พุทธตมาราม เมื่อไปถึงที่วัดนี้พวกเรา รู้สึกประหลาดใจที่ท่านรัฐมนตรีดิเนศ คุณวัฒน์ ได้โปรดต้อนรับเราอีก คือ ท่านอยู่ร่วมกับพวกเราที่ทำเนียบรัฐบาลแล้วก็โปรดต้อนรับที่วัดนั้น เจ้าอาวาสของวัดก็มารอต้อนรับพวกเรา มีขบวนแห่ต้อนรับพวกเราตั้งแต่หน้าวัด ตามประเพณีศรีลังกาที่ว่าเมื่อแขกบ้านแขกเมืองมาถึงต้องมีขบวนแห่ต้อนรับทุกครั้งไป

เมื่อขบวนแห่พาพวกเราไปถึงบริเวณหน้าพระเจดีย์ พระนักศึกษาไทยที่พำนักอยู่ที่วัดนี้ ทำหน้าที่กล่าวต้อนรับแทนเจ้าอาวาส โดยแนะนำประวัติของวัดว่าวัดที่พุทธตมารามนี้ถือกันว่าเป็นวัดไทยประจำกรุงโคลัมโบ เพราะมีพระไทยไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่ในช่วง พ.ศ. ๒๔๔๗-๒๔๕๔ พระไทยรูปนี้คือพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ที่ไปอุปสมบทในศรีลังกาและได้รับฉายาในพระพุทธศาสนาว่า พระชินวรวงศ์

ขณะเป็นเจ้าอาวาสที่วัดนี้ พระชินวรวงศ์ได้สร้างเจดีย์ทรงผลสมระหว่างไทย ศรีลังกา

และพม่า ที่มีความงดงามแปลกตา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ เคยเสด็จมาปลุกต้นไม้เป็นที่ระลึกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเคยเสด็จไปที่วัดนี้สองครั้ง ครั้งล่าสุดเมื่อปี ๒๕๙๓ ดั่งมีหลักฐานคือการปลุกต้นจันทน์ไว้ ทางวัดได้บำรุงรักษาต้นไม้เป็นอย่างดี เราต้องชมวัดวาอารามในศรีลังกาที่เก็บบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไว้หมด บางวัดเก็บของมีค่าทางประวัติศาสตร์ไว้เป็นพันปีแม้แต่หลักฐานสำคัญๆ ก็บันทึกเก็บไว้หมด ดังที่เราจะได้เห็นในโอกาสต่อไป

บริเวณที่ติดกับวัดเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเรียกว่า Prince College หรือ ราชวิทยาลัย ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้เด็กได้เรียนหนังสือตามความประสงค์ของท่านพระชินวรวงค์ หรือพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ วิทยาลัยนี้สร้างเป็นที่ระลึกในนามของท่าน สมัยก่อนมีนักเรียนประมาณ ๒,๐๐๐ คน เดี่ยวนี้เหลือ ๔๐๐ คนเนื่องจากมีการอพยพของชุมชนไปอยู่ในที่ที่ห่างไกลออกไป ทางวิทยาลัยได้ทำพิธีต้อนรับคณะของเราด้วยการแสดงทางวัฒนธรรมของนักเรียน ซึ่งนำชมมาศึกษาทีเดียว

เมื่อร้อยกว่าปีมาแล้ว วัดที่พุทธमारามนี้เป็นที่พำนักของพระนักโด่วาที่ที่ยิ่งใหญ่ของศรีลังกาชื่อว่า **คุณานันทะ** ท่านได้โด่วากับผู้นำศาสนาคริสต์หลายครั้งจนได้ชัยชนะอย่างงดงาม การโด่วาที่ของท่านได้รับการรายงานในหนังสือพิมพ์ต่างประเทศซึ่งทำให้นาย **เฮนรี ฮอลคอต** ชาวอเมริกันสนใจมากจนถึงกับเดินทางมาศึกษาพระพุทธศาสนาในศรีลังกาและได้ส่งเสริมการตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดังกล่าวมาแล้ว พระศรีลังกานับเป็นพระนักสู้เพื่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ดังที่ท่านคุณานันทะได้โด่วาที่เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

พิธีฉลองข้าวอย่างเป็นทางการ

จากนั้นคณะของเราก็ไปร่วมงานเลี้ยงรับรองของเจ้าภาพคือท่านรัฐมนตรีดิเนศ คุณวัฒน์ และมีการฉลองข้าวอีกด้วย พระธรรมโกศาจารย์ได้กล่าวในการฉลองข้าวเป็นภาษาอังกฤษว่า ศรีลังกาเป็นดินแดนที่รักษาพระพุทธศาสนาสืบทอดมาเป็นเวลากว่า ๒,๐๐๐ ปี เพราะฉะนั้นถ้าใครต้องการจะศึกษาพัฒนาการของพระพุทธศาสนาเถรวาทในประวัติศาสตร์ที่ยาวนานต้องมาเยือนประเทศศรีลังกา ในสมัยสุโขทัยประเทศไทยได้รับพระพุทธศาสนาจากศรีลังกา ทุกวันนี้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันในนามว่าลังกาวงศ์

ส่วนไทยก็ได้ตอบแทนคุณศรีลังกาด้วยการส่งพระอุบาลีจากประเทศไทยมาฟื้นฟู สมณ

๑๔ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

วงศ์เมื่อ ๒๕๓ ปีมาแล้ว ดังที่มีการเรียกคณะสงฆ์นิคายใหญ่ที่สุดในศรีลังกาปัจจุบันว่า สยามนิคาย

นอกจากนี้ประเทศศรีลังกาก็เป็นประเทศแนวหน้าที่รณรงค์ให้สหประชาชาติยอมรับความสำคัญของวันวิสาขบูชา ดังที่ชาวโลกได้มาฉลองวิสาขบูชาโลกที่สหประชาชาติที่เมืองไทย ๓ ปีที่ผ่านมา คำว่าวิสาขบูชา เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า vesak ทั้งๆ ที่ประเทศไทยเรียกว่า วิสาขะ การสะกดในภาษาอังกฤษว่า vesak นั้นเป็นการสะกดแบบศรีลังกา トラバได้ที่ยังมีการฉลอง The Day of Vesak หรือวันวิสาขบูชาโลก トラบนั้นชาวพุทธทั่วโลกก็จะนึกถึงบทบาทของศรีลังกาในการรณรงค์ให้สหประชาชาติยอมรับความสำคัญของวันนี้ นี่คือสาระสำคัญในการแถลงข่าวของพระธรรมโกศาจารย์

เหตุที่สมณวงศ์ขาดหายในศรีลังกา

ในวันที่ ๒๗ สิงหาคมซึ่งเป็นวันที่ ๓ ในศรีลังกา คณะของเราได้ออกเดินทางแต่เช้าออกจากกรุงโคลัมโบเพื่อไปเมืองแคนดี้(Kandy) ระยะทางเพียง ๑๒๐ กิโลเมตร แต่ใช้เวลาเดินทางกว่าสองชั่วโมงเพราะรถต้องแล่นขึ้นเขาไปเรื่อยๆ เมืองแคนดี้ตั้งอยู่ใจกลางเกาะลังกา และมีภูเขาล้อมรอบจึงเป็นชัยภูมิที่ดีที่ใช้เป็นที่ตั้งเมืองหลวงของราชอาณาจักรสุดท้ายก่อนที่ศรีลังกาจะตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ เมืองแคนดี้สมัยโบราณมีชื่อว่า**ศรีวิฒนบุรี** ในสมัยที่ศรีวิฒนบุรีเป็นเมืองหลวงนี้แหละที่พระอุบาลีจากกรุงศรีอยุธยาเดินทางมาฟื้นฟูสมณวงศ์ที่ศรีลังกา

ถึงตรงนี้ก็คงต้องเล่าประวัติศาสตร์ศรีลังกากันนิดหน่อยว่าทำไมพระพุทธศาสนาในศรีลังกา ยุคนั้นจึงเสื่อมโทรมมากจนต้องหันมาพึ่งฝีมือพระธรรมทูตไทยจากกรุงศรีอยุธยา โปรตุเกสเป็นประเทศแรกที่แล่นเรือมาถึงเกาะลังกาเมื่อ พ.ศ. ๒๐๔๘ ในช่วงแรกก็เพียงแต่ตั้งสถานีการค้าอยู่ที่กรุงโคลัมโบ ต่อมาในสมัยที่พระเจ้ากวนเนกพาหุที่ ๗ เป็นกษัตริย์ศรีลังกาตั้งเมืองหลวงอยู่ที่เมืองไชยวิฒนบุรีใกล้กรุงโคลัมโบ พระอนุชาทั้ง ๒ ของพระองค์ได้แยกตัวเป็นอิสระปกครองเมืองอีก ๒ แห่งโดยไม่ขึ้นต่อกันทำให้ศรีลังกาสมัยนั้นแตกออกเป็น ๓ ก๊กทั้งๆ ที่มีโปรตุเกสจ้องตะครุบอยู่

พระเจ้ากวนเนกพาหุที่ ๗ เปิดฉากสงครามกับพระอนุชาของพระองค์ที่ชื่อว่ามายาทูนไนย

เมื่อฝ่ายตนเปลื้องปล้ำ พระเจ้าภูเวกพาหุที่ ๗ ได้ชวนโปรตุเกสมาช่วยรบซึ่งเป็นการชักศึกเข้าบ้านโดยแท้ เมื่อพระเจ้าภูเวกพาหุที่ ๗ สวรรคต กษัตริย์องค์ต่อมาพระนามว่า พระเจ้าธรรมปาละ ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๐๘๕ ยึดตอกอยู่ได้อิทธิพลของโปรตุเกส และในที่สุดพระองค์ก็เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ อาณาจักรไชยวัฒนบุรีก็ตกเป็นของโปรตุเกส

เมื่อดินแดนรอบนอกของเกาะลังกาทกเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสหมดแล้ว พระเจ้าวิมลธรรมสุริเยที่ ๑ ได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ศรีลังกาครองเมืองศรีวัฒนบุรีหรือเมืองแคนดี้เมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๕ โปรตุเกสไม่สามารถตีเมืองแคนดี้ได้เพราะมีภูเขาเป็นกำแพงล้อมรอบอย่างดี

ในยุคที่แคนดี้เป็นเมืองหลวงของศรีลังกาแห่งนี้แหละที่คณะสงฆ์สูญสิ้นไปจากศรีลังกาจนกษัตริย์ศรีลังกาต้องส่งราชทูตไปกรุงศรีอยุธยาเพื่ออาราธนาพระอุบาลีไปฟื้นฟูสมณวงศ์ที่ศรีลังกา

เหตุที่พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วในศรีลังกา ยุคนั้นก็เพราะโปรตุเกสยึดถือนโยบายเผยแผ่ศาสนาคริสต์อย่างจริงจัง ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันอังกฤษและสเปนไม่ให้เข้ามาแข่งขันกับโปรตุเกสในเอเชียใต้ โดยโปรตุเกสได้รับอนุญาตจากพระสันตปาปาที่กรุงโรมให้มีสิทธิในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในเอเชียใต้แต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นโปรตุเกสจึงต้องเร่งแสดงผลงานให้พระสันตปาปาเห็นด้วยการชักชวนพระเจ้าธรรมปาละไปเข้ารีตศาสนาคริสต์ดังกล่าวมาแล้ว หลังจากนั้นโปรตุเกสก็โหมเผยแผ่ศาสนาคริสต์แก่ชาวศรีลังกาในดินแดนที่ตนยึดครองเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ในเขตนี้สูญสิ้นไป

ในอาณาจักรแคนดীনั่นเล่า สถานการณ์ก็ย่ำแย่สำหรับพระพุทธศาสนา สงครามที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งกับโปรตุเกสทำให้มีคนบวชพระน้อยลงประกอบกับพระเจ้าราชสิงหะแห่งแคนดี้หันไปนับถือศาสนาฮินดูแล้วทำลายพระพุทธศาสนาจนกระทั่งต่อมาในสมัยที่พระเจ้าวิมลธรรมสุริเยที่ ๒ ขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๒๒๘ พระพุทธศาสนาได้เสื่อมโทรมหนักจนกระทั่งไม่มีพระสงฆ์เหลืออยู่ในศรีลังกา แม้กษัตริย์ศรีลังกาองค์ต่อมาจะได้ส่งราชทูตไปนิมนต์พระสงฆ์จากเมืองยะไข่มาฟื้นฟูสมณวงศ์ที่ศรีลังกา สถานการณ์พระพุทธศาสนาก็ไม่กระเตื้องขึ้นแต่อย่างใด จนกระทั่งสมัยที่พระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๒๘๒ ทั้งเกาะลังกาหาพระสงฆ์ไม่ได้คงมีแต่คณะสามเณรที่มีหัวหน้าชื่อสามเณร**สรณังกร**

สามเณรสรณังกรรูปนี้แหละที่ เป็นผู้ถวายพระพรพระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะให้ส่งราชทูต

๑๖ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

ไปนิมนต์พระสงฆ์ไทยไปฟื้นฟูสมณวงศ์ในศรีลังกา เราจะกลับมาพูดถึงสามเณรรูปนี้เมื่อคณะของเราเดินทางถึงวัดสุริยโกฏที่สามเณรเคยอยู่พำนักเป็นเวลานาน

บูชาพระธาตุเขี้ยวแก้ว

สถานที่แห่งแรกที่คณะของเราเดินทางไปเยี่ยมชมในเมืองแคนดี้คือวัดพระธาตุเขี้ยวแก้ว ซึ่งเป็นวัดสำคัญที่สุดในศรีลังกา คณะของเราทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ได้ทยอยกันไปมนัสการสักการะพระธาตุเขี้ยวแก้วแล้วเกิดความปลื้มปิติเหมือนกับได้เข้าเฝ้าเฉพาะพระพักตร์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทีเดียว

พระธาตุเขี้ยวแก้วองค์นี้ถือว่าเป็นสิ่งสักการะบูชาสูงสุดของชาวศรีลังกาถึงขนาดที่ว่าเจ้าชายองค์โตของศรีลังกาสมัยโบราณได้ครอบครองพระธาตุเขี้ยวแก้ว เจ้าชายองค์นั้นก็จะได้เป็นกษัตริย์ของศรีลังกาทั้งประเทศทีเดียว แม้ในปัจจุบันนี้ พระธาตุเขี้ยวแก้วก็เป็นศูนย์รวมใจของชาวพุทธศรีลังกาทั้งประเทศ

พระธาตุเขี้ยวแก้ว(พระทาสุธาตุ)คือพระธาตุส่วนที่เป็นเขี้ยวของพระพุทธเจ้ามีทั้งหมด ๔ องค์ มหาปริพพานสูตรระบุที่ประดิษฐานของพระธาตุเขี้ยวแก้วทั้ง ๔ องค์ไว้ว่า องค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ องค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่พิภพภูพานาถ องค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่แคว้นคันธาระ องค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่แคว้นกาลิงคะ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย

สรุปว่า พระธาตุเขี้ยวแก้วในโลกมนุษย์มีเพียง ๒ องค์ องค์หนึ่งเคยอยู่ที่แคว้นคันธาระและปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดหลังทอง กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน อีกองค์หนึ่งเคยอยู่ที่แคว้นกาลิงคะและปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุเขี้ยวแก้ว เมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา

คัมภีร์ดาสดาวงศ์ของศรีลังการะบุว่า ในรัชสมัยของพระเจ้าคูลหีสวะ แคว้นกาลิงคะเกิดศึกสงคราม ก่อนออกรบ พระเจ้าคูลหีสวะตรัสสั่งพระราชบิดาพระนามว่าเหมมาลาว่าถ้าพระองค์สวรรคตในสนามรบให้นำพระธาตุเขี้ยวแก้วไปที่ลังกา เมื่อพระราชบิดาสวรรคตในสนามรบ พระนางเหมมาลาพร้อมด้วยพระสวามีได้ปลอมพระองค์อัญเชิญพระธาตุเขี้ยวแก้วลงเรือไปศรีลังกา พระธาตุเขี้ยวแก้วถึงเมืองอนูราธบุรีในศรีลังกาในรัชสมัยของพระเจ้ากิริติศิริเมฆวรรณผู้ขึ้นครองราชย์ในพ.ศ. ๘๔๕

กษัตริย์ศรีลังกาในอดีตรักและหวงแหนพระธาตุเขี้ยวแก้วมาก เมื่อย้ายเมืองหลวง

ไปที่ใดก็จะอัญเชิญพระธาตุเขี้ยวแก้วไปประดิษฐานไว้ที่นั่นด้วย เมื่อราชอาณาจักรสุดท้ายของศรีลังกาที่เมืองแคนดี้สูญเสียเอกราชให้กับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๘ ชาวพุทธศรีลังกาได้สร้างวัดพระธาตุเขี้ยวแก้ว ณ ที่ปัจจุบันแล้วตั้งคณะกรรมการรักษาพระธาตุเขี้ยวแก้วกันเองโดยไม่ยอมให้อังกฤษเข้ายุ่งเกี่ยวซึ่งฝ่ายอังกฤษก็ยินยอมโดยดี

คณะของเราและคนทั่วไปที่ไปนมัสการพระธาตุเขี้ยวแก้วจะได้เห็นเฉพาะสถูปทองคำสูงสองศอกเศษที่บรรจุพระธาตุเขี้ยวแก้วไว้ภายในเท่านั้น คนทั่วไปจะไม่มีโอกาสได้เห็นพระธาตุเขี้ยวแก้วองค์จริง เขาจะเปิดให้แขกบ้านแขกเมือง คนสำคัญระดับนายก รัฐมนตรีเท่านั้นได้ชมพระธาตุเขี้ยวแก้วองค์จริง

พิธีเปิดพระธาตุเขี้ยวแก้ว

พระธรรมโกศาจารย์เคยได้ชมพระธาตุเขี้ยวแก้วกับตาตนเองเมื่อเดินทางไปประชุมร่วมกับผู้นำชาวพุทธทั่วโลกที่เมืองแคนดี้เนื่องในโอกาสฉลองวิสาขบูชาเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

ศรีลังกา พม่า และอินเดียนับพุทธศักราชเร็วกว่าไทยเพราะประเทศทั้งสามนี้ถือเอาวันวิสาขบูชาของทุกปีเป็นวันเปลี่ยนพุทธศักราชใหม่ ดังนั้นวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ของไทยก็กลายเป็นพ.ศ. ๒๕๕๐ ของศรีลังกาไปแล้ว

ในการประชุมผู้นำชาวพุทธทั่วโลกครั้งนี้ ทางวัดพระธาตุเขี้ยวแก้วได้เปิดโอกาสให้ผู้นำชาวพุทธได้ชมพระธาตุเขี้ยวแก้วองค์จริง เมื่อถึงเวลาเปิดแสดงพระธาตุเขี้ยวแก้วในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ พระธรรมโกศาจารย์เป็นหนึ่งในพระสงฆ์ชาวต่างชาติเพียงสองรูปที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปอยู่ภายในห้องกระจกนิรภัยเพื่อจะได้เห็นทุกขั้นตอนของการเปิดพระธาตุเขี้ยวแก้ว พระสงฆ์ชาวต่างชาติอีกรูปหนึ่งนั้น เป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ตามเข้าไปด้วยกัน

พระธาตุเขี้ยวแก้วได้รับการบรรจุไว้ในสถูปทองคำ ๗ ชั้น สำหรับสถูป ๓ ชั้นนอกสุดต้องมีกุญแจไขจึงจะเปิดได้ บุคคลสำคัญ ๓ คนเป็นผู้รักษากุญแจกันคนละดอกเพื่อเปิดกันคนละชั้น ผู้รักษากุญแจสำหรับไขสถูปทองคำชั้นนอกสุดคือชั้นที่ ๗ เป็นคฤหัสถ์ที่ได้รับการคัดเลือกมาให้เป็นผู้รักษากุญแจคราวละ ๑๐ ปี คนปัจจุบันมีชื่อว่านิลังคะ เดละ พันทร (Nilanga

๑๘ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาราชการ”

Dela Bandara) ผู้รักษากุญแจสำหรับไขสลูปลูกทองคำชั้นถัดไปคือชั้นที่ ๖ ได้แก่พระมหานายก ฝ่ายอัคริยะ ผู้รักษากุญแจสำหรับไขสลูปลูกทองคำชั้นถัดไปคือชั้นที่ ๕ ได้แก่พระมหานายก ฝ่ายมัลวัต

เมื่อทั้งสามท่านมาพร้อมกันแล้ว แต่ละท่านได้ส่งกุญแจให้เจ้าหน้าที่ใช้ไขเปิดสลูปลูกทองคำที่ละชั้น ตั้งแต่ชั้นที่ ๔ จนถึงชั้นในสุดไม่ต้องติดกุญแจ เจ้าหน้าที่เพียงใช้ผ้าบางๆ คลุมสลูปลูกแล้วยกออกมาที่ละชั้น พวกเขาแสดงความเคารพด้วยการไม่ใช้มือจับต้องสลูปลูกหรือ พระธาตุโดยตรง สลูปลูกชั้นในสุดคือชั้นที่ ๗ มีขนาดเท่าไข่ไก่และมีรูปลักษณะเหมือนไข่ไก่ ซึ่งมีเกลียวสำหรับเปิดปิดอยู่ตรงกลาง เมื่อเจ้าหน้าที่เปิดที่บรรจุชั้นในสุดออกมาแล้ว เขาได้ใช้ผ้าผืนบางคลุมพระธาตุเขียวแก้วแล้วใช้มือจับผ้าคลุมนั้นหยิบพระธาตุขึ้นไปวางไว้ในโถแก้ว ที่เตรียมไว้สำหรับแสดงแก่ผู้นำชาวพุทธอื่นๆ ที่รอชมอยู่ด้านนอก

พระธาตุเขียวแก้วที่ปรากฏแก่สายตา มีขนาดเท่าปลายนิ้วก้อย มีรูปลักษณ์หรือ สันฐานกลมที่โคนแต่ปลายมน มีรูเล็กตรงกลางฐานล่างและมีสีเทาซีดเหมือนสีควันบุหรี่ซึ่ง แสดงถึงความจางลงของสีเนื่องจากพระธาตุองค์นี้มีอายุมากกว่า ๒,๕๐๐ ปี

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าได้ทรงนิพนธ์ไว้ใน “เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยาม วงศ์ในลังกาทวีป” ตอนหนึ่งกล่าวถึงบันทึกของราชทูตไทยที่ติดตามพระอุบาลีไปนมัสการ พระธาตุเขียวแก้วที่ศรีลังกาเมื่อ ๒๕๔ ปีมาแล้วว่า “ข้าพเจ้านมัสการใกล้ประมาณคอกคืบ แลสันฐานพระทันตธาตุนั้นเหมือนดอกจำปาตูม พระรัศมีต้นเหลือง ปลายแดงอ่อนๆ”

การเปิดสลูปลูกบรรจุพระธาตุเขียวแก้วตั้งแต่ชั้นนอกจนถึงชั้นในสุดใช้เวลาประมาณ ๔๕ นาที ซึ่งรวมเวลาที่เจ้าหน้าที่ทำการถอดเครื่องเพชรนิลจินดาชั้นต่างๆ ที่กษัตริย์ศรีลังกาในอดีตได้คล้อง บูชาไว้ที่พระสลูปลูกชั้นนอกสุดออกมาวางไว้จนเต็มถาดใหญ่ พระมหานายกชี้ให้ดูสร้อยสังวาลย์ ที่พระเจ้ากัรติศรีราชสิงหะทรงสวมใส่ในวันขึ้นครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๐ แล้วทรงถอดมาบูชา พระธาตุเขียวแก้ว

เมื่อพระธาตุเขี้ยวแก้วประดิษฐานในโกถแก้วนิทรรศการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประธานาธิบดี มหินทะ ราชปักษาแห่งศรีลังกาได้เดินทางมาถึงแล้วคุณเข่าลงพร้อมกบยกโกถแก้วบรรจุพระธาตุ เขี้ยวแก้วนั้นทูลศรัทธา พระมหานายกทั้งสองรูปเริ่มสวดชยันโต พระธรรมโกศาจารย์ได้ร่วม สวดชยันโตให้พรท่านประธานาธิบดีศรีลังกาไปพร้อมกันด้วย

ที่เล่ามานั้นเป็นเรื่องการเปิดให้ชมพระธาตุเขี้ยวแก้วในปี ๒๕๔๙ สำหรับการไปเยือน ศรีลังกาครั้งนี้ใน พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่มีการเปิดให้ชมพระธาตุเขี้ยวแก้วแต่อย่างใด

สามเณรสรณังกร

หลังจากคณะของเราอิมบุญจากการบูชาพระธาตุเขี้ยวแก้วแล้วก็ได้เดินทางไปสมทบกับ ท่านรัฐมนตรี ดิเนศ คุณวัฒน์และเอกอัครราชทูตไทยประจำศรีลังกาทำพิธีเปิดศูนย์พระพุทธ ศาสนานานาชาติ พระสังฆราชสรณังกร ศูนย์นี้เป็นอาคารสร้างใหม่สูง ๔ ชั้นอยู่ในพื้นที่ของวัด สूरียโกฏเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระสังฆราชสรณังกร

เมื่อ ๒๕๔ ปีมาแล้ว พระอุบาลีจากประเทศไทยไปบวชสามเณรสรณังกรเป็นพระภิกษุ ต่อมาพระสรณังกรรูปนี้ได้เป็นพระสังฆราชรูปแรกและรูปสุดท้ายของศรีลังกา จึงถือว่าท่านเป็น ต้นกำเนิดของสยามนิกาย

เมื่อเสร็จพิธีเปิดศูนย์แล้ว คณะสงฆ์ไปฉันภัตตาหารเพลที่วัดสूरียโกฏ ญาติโยมศรีลังกา ทำพิธีถวายทานโดยอังคาสพระสงฆ์ด้วยมือของตน พระสงฆ์นั่งประจำอาสนะมีจานเปล่าวาง อยู่ข้างหน้าแต่ละรูป ญาติโยมเวียนกันมาตักอาหารใส่จานกันคนละช้อนสองช้อน คนนี้ตักข้าว คนนี้ตักผัก คนนี้ตักแกง เวียนมากันตักอยู่เรื่อยไม่ให้อาหารขาด พระสงฆ์ก็ฉันไปจนกว่าจะอิ่ม แล้วก็ยกมือแสดงว่าพอๆ ที่เรียกว่าห้ามภัตตามภาษาพระนี่แหละเป็นวิธีอังคาส คือ เลี้ยง พระสงฆ์ด้วยมือของทายกซึ่งเรายังคงพบเห็นที่ศรีลังกา

เมื่อฉันภัตตาหารเพลและรับประทานอาหารเสร็จแล้ว คณะของเราไปร่วมพิธีฉลองการ เปิดศูนย์พระพุทธศาสนานานาชาติพระสังฆราชสรณังกรในบริเวณวัดสूरียโกฏ พระมหาเถระ ศรีลังกากล่าวสัมโมทนียกถา ท่านรัฐมนตรีและนักการเมืองท้องถิ่นกล่าวปราศรัยต่อประชาชน ไม่ ว่าใครจะพูดอะไรก็ต้องพาดพิงถึงคุณูปการของพระอุบาลีและพระสรณังกรที่มีต่อพระพุทธศาสนาใน ศรีลังกา บางท่านถึงกับเปรียบเทียบบทบาทของพระสรณังกรว่าสำคัญเท่าเทียมกับพระมหินท-เถระผู้นำพระพุทธศาสนาเผยแผ่ในศรีลังกาเป็นครั้งแรก

๒๐ รวมบทความทางวิชาการ

เรื่อง “มหาจุฬาวชิการ”

เมื่อ พ.ศ. ๒๒๔๒ เด็กชายกุลตุงคะ พันดร (Kulatunga Bandara) ถือกำเนิดขึ้นมา ใน หมู่บ้านเวฬุวิตะ เขาเริ่มเรียนหนังสือเมื่ออายุได้ ๕ ขวบ ชอบอ่านหนังสือทั้งกลางวันและกลางคืนจนเป็นผู้คงแก่เรียน เมื่อเขามีอายุได้ ๑๖ ปี เจ้าอาวาสวัดสุริยโกฏในขณะนั้น ได้ทำ พิธีบรรพชาเด็กหนุ่มคนนี้เป็นสามเณรมีฉายาว่า **เวฬุวิตะ สรณังกร**

ตั้งแต่ได้บรรพชาแล้ว สามเณรสรณังกรได้ศึกษาพระปริยัติธรรมจนมีความรู้ภาษาบาลีเป็นอย่างดี แม้ท่านจะชอบเที่ยวจาริกสอนธรรมไปในที่ต่างๆจนมีศิษย์มากมาย วัดสุริยโกฏ ยังคงเป็นต้นสังกัดของท่านนานถึง ๓๖ ปี สามเณรสรณังกรไม่ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุเพราะหาพระอุปัชฌาย์ไม่ได้เนื่องจากในปลายรัชกาลพระเจ้านเรนทรสิงหะซึ่งครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. ๒๒๕๐-๒๒๕๒ ศรีลังกาไม่มีพระภิกษุเหลืออยู่เลย

หนังสือเรื่อง *สยามอุปสัมปทา* เรียบเรียงโดยพระสิทธิธารถ พุทธรักขิตเถระเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๙ เล่าว่า สามเณรสรณังกรเป็นนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ศรัทธาของพระเจ้าศรีวิชัยราชาสิงหะผู้ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๒๕๒ กษัตริย์พระองค์นี้ทรงให้สร้างกุฏิสงฆ์ขึ้นที่วัดบุปผารามถวายสามเณรสรณังกรผู้เป็นประธานคณะสามเณรในวัด

เมื่อพระอุบาลีไปศรีลังกา

พระเจ้าศรีวิชัยราชาสิงหะทรงประสงค์จะอาราธนาคณะสงฆ์จากกรุงศรีอยุธยาไปทำพิธีให้การอุปสมบทแก่สามเณรสรณังกรจึงได้ส่งราชทูตพร้อมด้วยพระราชสาส์นไปยังกรุงศรีอยุธยา พวกราชทูตอาศัยเรือสำเภของฮอลันดาหรือเนเธอร์แลนด์ไปแวะที่เมืองปัตตาเวีย เกาะชวา

ก่อนหน้านี้ กษัตริย์ศรีลังกาแห่งเมืองแคนดี้ได้ร่วมมือกับฝรั่งเศสฮอลันดาขับไล่โปรตุเกสออกไปจากเกาะลังกาเมื่อพ.ศ. ๒๒๐๓ โดยฮอลันดาได้เข้าครอบครองพื้นที่ในเกาะที่เคยเป็นของโปรตุเกส ราชอาณาจักรแคนดี้ยังคงมีอิสรภาพ ฮอลันดาไม่มีนโยบายในการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ จึงยินดีรับราชทูตศรีลังกาลงเรือสำเภาไปกรุงศรีอยุธยา

พวกราชทูตศรีลังกาฝากพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการไว้ที่เกาะชวาแล้วเดินทางต่อไปยังกรุงศรีอยุธยาเพื่อดูเส้นทางความเป็นไปได้ในการขอสมณทูตจากสยาม พวกราชทูตได้เข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินสยามและได้ความมั่นใจว่าทางสยามพร้อมที่จะส่งสมณทูตไปศรีลังกา

แต่เนื่องจากพวกราชทูตไม่ได้นำพระราชสาส์นจากศรีลังกาติดตัวไปเข้าเฝ้า พวกเขาจึงต้อง เดินทางกลับเกาะชวาเพื่อนำพระราชสาส์นไปถวายพระเจ้าแผ่นดินสยาม ในระหว่างที่เดินทาง กลับไปเกาะชวานั่นเอง พวกราชทูตก็ได้ข่าวการสวรรคตของพระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะจึงพากัน เปลี่ยนใจเดินทางกลับศรีลังกา

พระเจ้ากิริติศรีราชสิงหะขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลต่อมาเมื่อพ.ศ.๒๒๕๐ หลังจาก ครองราชย์ได้ ๓ ปี พระองค์ได้ส่งราชทูตอีกคณะหนึ่งไปอาราธนาพระสมณทูตจากกรุงศรี- อโยธยา พวกราชทูตเดินทางโดยเรือสำเภาของฮอลันดาถึงกรุงศรีอยุธยา เมื่อพ.ศ.๒๒๕๔ เข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ซึ่งทรงส่งคณะสมณทูตไปศรีลังกา

คณะสมณทูตนี้ประกอบด้วยพระราชาคณะ ๒ รูปคือพระอุบาลีและพระอริยมุนี มีพระมหาเปรียญเป็นกรรมวาจาจารย์ ๕ รูปและพระอัครบัณฑิต ๑๑ รูป รวมพระสงฆ์ทั้งสิ้น จำนวน ๑๘ รูป มีสามเณรติดตามไปด้วยจำนวนหนึ่ง

สมณทูตคณะนี้ซึ่งมีพระอุบาลีเป็นหัวหน้าเดินทางโดยเรือสำเภาถึงเมืองแคนดี้ ในพ.ศ.๒๒๕๖ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารสมัยนั้นคือภาษาบาลี แม้แต่พระราชสาส์นที่ส่งถึงกัน ก็ใช้ภาษาบาลี พระราชสาส์นภาษาบาลีฉบับหนึ่งถูกเก็บรักษาไว้อย่างดีจนถึงปัจจุบันโดย พระมหานายกแห่งมัลวัต

ท่านมหานายกเคยนำพระราชสาส์นออกมาให้พระธรรมโกศาจารย์ได้ชมเป็นขวัญตา กล่องใส่พระราชสาส์นยาวประมาณ ๑ ศอกทำด้วยเงิน มีจารึกภาษาบาลีอยู่ด้านนอก ภายใน กล่องเป็นงาช้างมีช่องตรงกลางสำหรับบรรจุพระราชสาส์นซึ่งจารึกด้วยสีดาลงบนผ้าไหมสีขาว เราต้องชมว่าของล้ำค่าทางประวัติศาสตร์อย่างนี้หาไม่ได้ในประเทศไทย แต่วัดในศรีลังกาเก็บ รักษาได้ดีเหลือเกิน

ในพระราชสาส์นภาษาบาลี ฝ่ายศรีลังกาเรียกพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศว่า *ธมฺมิกราชา* (พระเจ้าธรรมิกราช) ฝ่ายไทยเรียกศรีลังกาว่า *สิริลังกาทีป* (เกาะศรีลังกา) และเรียกเมืองแคนดี้ ว่า *สิริวฑฺฒนปุร* (ศรีวัฒนบุรี)

กำเนิดสยามนิภายในศรีลังกา

พระอุบาลีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ให้การอุปสมบทสามเณรสรณังกรพร้อมกับสามเณรระดับเจ้าอาวาสอื่น ๆ อีก ๕ รูปที่วัดบุปผาราม ขณะได้รับการอุปสมบท สามเณรสรณังกร มีอายุได้ ๕๕ ปี พระเจ้ากัรติศรีราชสิงหะเสด็จไปทอดพระเนตรพิธีอุปสมบทครั้งประวัติศาสตร์นี้ด้วย

สมณทูตคณะนี้อยู่ที่ศรีลังกา ๓ ปีให้การบรรพชาอุปสมบทแก่ชาวศรีลังกาเป็นพระภิกษุ ๗๐๐ รูป เป็นสามเณร ๓,๐๐๐ รูป จากนั้นได้มีสมณทูตคณะที่สองจำนวน ๕๒ รูปซึ่งมีพระวิสุทธาจารย์เป็นหัวหน้าเดินทางไปทำหน้าที่ต่อจากคณะของพระอุบาลีเมื่อ พ.ศ.๒๒๙๘

เมื่ออยู่ศรีลังกาได้เกือบ ๓ ปี พระอุบาลีได้ถึงมรณภาพ ครอบงำที่คิดว่าสมณทูตคณะที่หนึ่งซึ่งมีพระอุบาลีเป็นหัวหน้าได้เอาชีวิตไปทิ้งไว้ที่ศรีลังกาเสียเป็นส่วนใหญ่ ภายในเวลา ๓ ปีนั้นอาหารและอากาศที่แปลกไปของศรีลังกาสมัยนั้นได้คร่าชีวิตพระภิกษุจากสยาม ๑๐ รูป สามเณรจากสยามถึงมรณภาพ ๒ รูป สมณทูตเหลือรอดชีวิตกลับกรุงศรีอยุธยาเพียง ๗ รูป หนึ่งในนั้น คือ พระอริยมุนี

พระอุบาลีเป็นพระธรรมทูตที่ยิ่งใหญ่เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่แบบมอบกายถวายชีวิตเพื่อพระพุทธศาสนา มรดกที่ท่านฝากไว้ล้ำค่าเหลือคณนานับ การปฏิบัติหน้าที่ของท่านได้ช่วยฟื้นฟูสมณวงศ์และต่อชีวิตพระพุทธศาสนาในศรีลังกามาจนถึงปัจจุบัน เมื่อพระอุบาลีถึงมรณภาพลง พระเจ้ากัรติศรีราชสิงหะได้สถาปนาศิษย์เอกของท่านคือพระสรณังกรเป็นพระสังฆราชแห่งศรีลังกา นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ศรีลังกาที่มีตำแหน่งพระสังฆราชนี้คงเอาแบบอย่างไปจากสยาม

ต่อมาเมื่อพระสรณังกรบวชเป็นพระภิกษุได้ ๑๒ พรรษาท่านก็ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรศรีลังกาสืบมา รัชนีท่านพำนักอยู่ที่วัดบุปผาราม คณะสงฆ์ที่สืบทอดมาจากสายของพระสังฆราชสรณังกรนั้นได้กลายเป็นนิภายใหญ่ที่สุดในศรีลังกา ปัจจุบันเรียกว่าสยามนิภาย มีชื่อเต็มว่า สยามโมปาติมหานิภาย หมายถึงนิภายใหญ่ของพระอุบาลีจากประเทศสยาม ไม่มีพระธรรมทูตไทยอื่นใดอีกแล้วที่สามารถฝากชื่อตัวและชื่อประเทศให้เป็นชื่อนิภายสงฆ์ในต่างแดนได้เหมือนพระอุบาลี เพราะเหตุนี้แหละพระอุบาลีจึงเป็นพระธรรมทูตที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งสยาม

เมื่อเสร็จพิธีปราศรัยที่วัดสุริยโกฏ คณะของเราได้เดินทางไปยังวัดบุปผารามที่ท่านพระอุบาลีและพระสังฆราชสรณังกรเคยพำนักอยู่ วัดบุปผารามในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสำนักพระมหานายกแห่งสยามนิกายฝ่ายมัลวัตตะ พวกเราได้เข้ากราบนมัสการพระมหานายกรูปปัจจุบันซึ่งมีนามว่า**ศรีสิทธิธารธ สุมังคลมหาเถร** (Sri Siddhartha Sumangala) ท่านนับเป็นมหานายกฝ่ายมัลวัตตะรูปที่ ๒๕ นับตั้งแต่มีการแต่งตั้งพระมหานายกฝ่ายมัลวัตตะรูปที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๖ เป็นต้นมา

พระมหานายกรูปนี้เคยไปร่วมงานวิสาขบูชาโลกที่ประเทศไทยและได้ไปเยี่ยมวัดประยุรวงศาวาสเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ท่านจึงคุ้นเคยกับพวกเราเป็นอย่างดีและได้ให้การต้อนรับปฏิบัติสนธิ์การด้วยความเมตตา ท่านมอบของที่ระลึกแก่พวกเราทุกคน

ตั้งที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า คณะสงฆ์สยามนิกายเป็นนิกายใหญ่ที่สุดในศรีลังกาปัจจุบัน โดยมีวัดในสังกัดทั้งสิ้น ๖,๐๑๘ วัด มีพระสงฆ์ ๑๘,๗๘๐ รูป จำนวนพระสงฆ์ศรีลังกาอาจดูไม่มากนักเมื่อเทียบกับคณะสงฆ์ไทย ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์ศรีลังกานิยมบวชไม่สึก กุลบุตรผู้ไม่แน่ใจว่าจะบวชพระได้ตลอดชีวิตมักจะทดลองบวชเป็นสามเณรอยู่หลายปี วัดในศรีลังกาบางแห่งเริ่มเอาอย่างไทยคือส่งเสริมการบวชพระชั่วคราวเป็นเวลา ๓ เดือนในพรรษาเพราะเห็นว่าส่วนดีของประเพณีบวชพระชั่วคราวของไทยคือช่วยดึงคนเข้าวัดแต่ต้องมีระบบการจัดการศึกษาอบรมอย่างดีสำหรับพระบวชใหม่

คณะสงฆ์สยามนิกายในศรีลังกาแบ่งเป็น ๒ นิกายย่อยคือฝ่ายมัลวัตตะและฝ่ายอัศศิริยะ ทั้งสองฝ่ายต่างสืบต่อมาจากพระอุบาลี โดยที่ฝ่ายมัลวัตตะจัดเป็นคามวาสีขณะที่ฝ่ายอัศศิริยะจัดเป็นวนวาสีหรืออรัญวาสี แต่ฝ่ายต่างปกครองตนเองเป็นอิสระจากกัน ทั้งฝ่ายมัลวัตตะและฝ่ายอัศศิริยะต่างมีคณะกรรมการบริหารคณะสงฆ์เป็นของตนเองเรียกว่าการกสภา คณะกรรมการสภาเลือกกรรมการด้วยตนเองเป็นมหานายกและอนุนายก ผู้ดำรงตำแหน่งพระมหานายกในสยามนิกายจึงมี ๒ รูป คือพระมหานายกฝ่ายมัลวัตตะรูปหนึ่งและพระมหานายกฝ่ายอัศศิริยะอีกรูปหนึ่ง พระมหานายกทั้งสองรูปผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่กันเฝ้าพระธาตุเขี้ยวแก้วกันคนละปี การผลัดเปลี่ยนวาระนับจากวันอาสาฬหบูชาเป็นต้นไป พระมหานายกนิกายอื่นไม่ได้รับสิทธิในการดูแลรักษาพระธาตุเขี้ยวแก้ว อย่างนี้ จึงมีอิทธิพลในสังคมน้อยกว่าพระมหานายกสยามนิกาย

๒๔ รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

หลังจากกราบลาพระมหานายกฝ่ายมัลลวัตตะแล้ว คณะของเราได้เดินทางไปยังที่ตั้งของสถาบันพระพุทธศาสนาเพื่อการศึกษาชั้นสูงแห่งแคนดี้ หรือ KBI (Kandy Buddhist Institute for Advanced Studies) เพื่อร่วมพิธีมอบใบประกาศแต่งตั้งสถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในศรีลังกา พระธรรมโกศาจารย์ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำพิธีมอบใบประกาศแก่ผู้อำนวยการสถาบันสมทบ ซึ่งเป็นพระสงฆ์สยามนิกาย นับจากนี้ไป สถาบันสมทบแห่งนี้สามารถจัดการศึกษาแก่ชาวศรีลังกาดำรงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สถาบันนี้ได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้เป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยหลังจากที่ส่งเรื่องขออนุมัติมา ๓ ปีแล้ว สถาบันเพิ่งได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยในปีนี้ ทางฝ่ายอธิการบดีและคณะจึงได้ไปทำพิธีมอบใบประกาศของมหาวิทยาลัยที่แต่งตั้งให้เป็นสถาบันสมทบ นั้นหมายความว่า สถาบันนี้แห่งนี้สามารถเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสำหรับพระสงฆ์และฆราวาสในศรีลังกา เมื่อเรียนจบแล้ว บัณฑิตสามารถไปร่วมพิธีประสาทปริญญาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเช่นเดียวกับบัณฑิตจากสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เกาหลีใต้และไต้หวัน สถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันสมทบแห่งที่ ๓ ในต่างประเทศ ต่อไปภายหน้าถ้าพระสงฆ์ไทยอยากจะเรียนภาษาอังกฤษให้เก่ง เราก็จะส่งมาเรียนที่นี่ พระสงฆ์ที่อยากจะเรียนในประเทศไทย สถาบันก็ส่งไปที่เรา มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและครูบาอาจารย์

เข้าพบประธานาธิบดีศรีลังกา

ต่อจากนั้นคณะของเราได้เดินทางไปทำเนียบประธานาธิบดีที่เมืองแคนดี้ เพื่อเข้าพบประธานาธิบดีศรีลังกา ประเทศศรีลังกาเคยเป็นราชอาณาจักรที่มีกษัตริย์ปกครองต่อเนื่องกันมา ๑๖๕ รัชกาล จนกระทั่งสถาบันกษัตริย์ถูกยกเลิกไปเมื่อศรีลังกาทกเป็นอาณานิคมของอังกฤษใน พ.ศ.๒๓๕๘ เมื่อได้อิสระภาพกลับคืนมาในพ.ศ. ๒๔๘๑ ศรีลังกายังไม่มีตำแหน่งประธานาธิบดี แต่มีข้าหลวงใหญ่เป็นประมุขของประเทศจนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๑๕ กำหนดให้มีตำแหน่งประธานาธิบดีแทนที่ตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ ในระยะแรกประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศที่ไม่มีอำนาจบริหาร จนกระทั่งพ.ศ. ๒๕๒๑ ประธานาธิบดีศรีลังกาจึงมี

อำนาจบริหารแบบเดียวกับประธานาธิบดีฝรั่งเศส ประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีได้โดยตรง ประธานาธิบดีคนปัจจุบันของศรีลังกาที่ชื่อว่า มหินทะ ราชปักษา นี้ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๘

การเข้าพบประธานาธิบดีศรีลังกาต้องผ่านระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด ทำเนียบประธานาธิบดีที่แคนดี้เป็นอาคารทรงยุโรปที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอังกฤษปกครองศรีลังกา มีต้นไม้ใหญ่โตยืนตระหง่านอยู่หน้าทำเนียบ บริเวณใต้ต้นไม้เป็นที่ถวายน้ำปานะพระสงฆ์และเลี้ยงต้อนรับคฤหัสถ์ญาติโยมของเรา พระธรรมโกศาจารย์ ได้รับนิมนต์เข้าไปในทำเนียบพร้อมกับพระสงฆ์อีก ๔ รูปเพื่อพบท่านประธานาธิบดีมหินทะ ราชปักษาเป็นการภายในก่อนที่ท่านจะออกมาพบคณะคนไทยทั้งหมดที่ด้านนอก เราได้สนทนาโอภาปราศรัยระลึกถึงความหลังครั้งที่เคยมามาพบกันที่ทำเนียบนี้ในงานวิสาขบูชาของศรีลังกาปีที่ผ่านมา เมื่อสนทนากันเป็นอันดีแล้ว เราพาประธานาธิบดีเดินออกมาพบกับคณะของไทยในบริเวณเลี้ยงต้อนรับพระธรรมโกศาจารย์ พาไปทักทายพวกเราทุกคนแล้วเชิญท่านนั่งสนทนากันต่อไป

ท่านประธานาธิบดีบอกฝากให้พวกเรากลับไปชักชวนคนไทยไปเยือนศรีลังกาให้มากขึ้น ในฐานะเป็นประเทศพุทธศาสนาด้วยกัน พระธรรมโกศาจารย์ตอบว่าศรีลังกามีโบราณสถานทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญและเก่าแก่ไม่แพ้ที่อินเดีย และที่สำคัญก็คือว่า พระพุทธศาสนาในศรีลังกาไม่เคยขาดหายไปจากดินแดนนี้ตลอด ๒,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา วิถีชีวิตของชาวพุทธศรีลังกาสะท้อนถึงวัฒนธรรมชาวพุทธที่แท้จริงซึ่งต่างจากอินเดียที่พระพุทธศาสนาเคยสูญหายไปแล้ว คนไทยที่อยากเรียนรู้วัฒนธรรมชาวพุทธที่เป็นต้นแบบของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยควรไปศรีลังกา ท่านประธานาธิบดีบอกว่าศรีลังกายินดีต้อนรับคนไทยทุกคนและขอให้ชาวพุทธไทยไปเยี่ยมศรีลังกากันมากๆ เมื่อการสนทนาจบลงก็เป็นพิธีมอบของที่ระลึกแก่กันและกัน

กราบพระมหานายกและชมปราสาท

เมื่อออกจากทำเนียบประธานาธิบดีศรีลังกาแล้ว คณะของเราได้เดินทางไปกราบนมัสการพระมหานายกของสยามนิกายฝ่ายอัสสิริยะ ท่านรูปนี้มีนามว่า **ศรีธัมมทัตตี รัตนปาละ พุทธรักขิตมหาเถร** (Sri Dhammadassi Ratanapala Buddhakkhita) ท่านนับเป็นมหานายกฝ่ายอัสสิริยะรูปที่ ๒๐ นับแต่มีการแต่งตั้งพระมหานายกฝ่ายอัสสิริยะรูปที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๖ เป็นต้นมา

๒๖ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวชิการ”

ชาวมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยคงจำกันได้ดีว่าพระมหานายกรูปนี้แหละ เป็นผู้นำพระบรมสารีริกธาตุไปมอบถวายมหาวิทยาลัย ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่หอพระไตรปิฎก ให้คนกราบไหว้บูชาที่สำนักงานใหม่วังน้อยจนทุกวันนี้ ในการพบกันในศรีลังกาครั้งนี้ พระมหานายกได้ให้ศิลาให้พระแก่คณะของเราเป็นอันดี เรารับรู้ถึงความเมตตาที่ท่านมีต่อพวกเราเสมอมา

จากนั้นคณะของเราได้เร่งเดินทางไปชมขบวนแห่พระธาตุเขี้ยวแก้ว ที่เรียกว่า เปราเฮรา (Perahera) เปราเฮรานี้ปีหนึ่งจะจัดใหญ่เพียงครั้งเดียวในช่วงเข้าพรรษา โดยจัดติดต่อกันเป็นเวลา ๑๐ วัน วันสุดท้ายก็คือวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๙ ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๘ สิงหาคมปีนี้ ขบวนเปราเฮราเริ่มเคลื่อนในเวลาตะวันตกฟ้าใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง พวกเราได้เก้าอี้นั่งชมกันสบายขณะที่ประชาชนออกรัวฝิ่งตรงข้ามยืนบ้างนั่งบ้างหรือปั่นต้นไม้บ้างรอชมเปราเฮราด้วยใจจดจ่อ ได้ทราบว่าคุณเขามาบอกกันตั้งแต่เช้า

งานวัดศรีลังกาไม่มีมหรสพมอมเมาประชาชน รูปแบบความบันเทิงในวัดก็คือการแสดงแบบเปราเฮรา คือขบวนแห่ที่มีดนตรีประกอบนำหน้าตามด้วยการแสดงชุดต่างๆ สลับกับดนตรีและการแสดงนับไม่ถ้วน ผู้แสดงส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีทุกวัยตั้งแต่เด็กจนแก่ พวกเขาจุดคบเพลิงกามะพร้าวสว่างไสวไปในขบวน มีช้างร่วมพิธีอัญเชิญพระธาตุคือนี้มากถึง ๗๓ เชือกเท่ากับจำนวนคนในคณะของเราที่ไปจากเมืองไทยพอดี ช้างบางเชือกมียาวมากจนไขว้กัน ผู้แสดงทุกคนมีสีหน้าอึมเศร้าเพราะพวกเขาทำถวายเป็นพุทธบูชาด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แม้เวลาจะล่วงเลยไปมากแต่ก็ไม่ได้แสดงอาการเบื่อหน่ายแต่อย่างใด ที่น่าแปลกก็คือฝูงคนที่รอชมอยู่นอกรั้วฝิ่งตรงข้ามกับเรา ไม่ยอมถอย บางกลุ่มนั่ง บางกลุ่มยืน บางคนปั่นต้นไม้ดู ตลอดเวลา ๓ ชั่วโมงพวกเขาไม่เคยถอยเลยทั้งที่การแสดงบางชุดอาจจะซ้ำกัน พวกเขามาชมด้วยความศรัทธาในพระธาตุเขี้ยวแก้ว

ผู้แสดงและนักดนตรีนับพันชีวิตที่มาร่วมขบวนเปราเฮราครั้งนี้ล้วนผ่านการฝึกฝนทักษะมาอย่างดีมีฉะนั้นจะไม่สามารถเคลื่อนไหวหรือประกอบดนตรีได้พร้อมเพรียงกัน ความพร้อมเพรียงเป็นความงามที่ชวนติดตาม แม้แต่ช้างที่ร่วมขบวนก็ถูกประดับตกแต่งด้วยผ้าคลุมหลากสีมีไฟดวงเล็กกระพริบบนผ้าคลุม ช้างไม่ตื่นกลัวผู้คนจำนวนมากแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะทางวัดพระธาตุเขี้ยวแก้วตั้งกองทุนอุดหนุนให้ชาวบ้านเลี้ยงช้างและฝึกช้างเพื่อการนี้โดยเฉพาะและยังมีเงินสนับสนุนแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกให้ฝึกฝนการแสดงหรือเล่นดนตรีตามที่กำหนดว่าหมู่บ้าน

ไหนต้องทำอะไร ชาวบ้านใช้เวลาว่างจากการทำนาหรืองานอาชีพมาฝึกแสดงให้พร้อมเพรียงกันตามที่ทางวัดต้องการ เมื่อถึงเวลาแสดงอย่างครั้งนี้ ทางวัดพระธาตุเขี้ยวแก้วก็จะระดมทุกหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการมาเข้าขบวนแห่ปราสาท

วัดอาโลกวiharสถานที่จาริกพระไตรปิฎก

รุ่งขึ้นวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันพระ ๑๕ ค่ำ คณะของเราออกเดินทางแต่เช้าไปแวะเยี่ยมชมหอประชุมพระพุทธศาสนานานาชาติ (International Buddhist Conference Hall) อันเป็นสถานที่จัดประชุมวิสาขบูชานานาชาติของศรีลังกาเมื่อปีที่แล้ว ภายในหอประชุมมีห้องพระเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่จากประเทศไทย พวกเราจึงไหว้พระและถือโอกาสทำวัตรสวดมนต์เข้ากันที่นี่

ต่อจากนั้นคณะของเราเดินทางไปชมวัดอาโลกวihar วัดนี้เป็นสถานที่ทำสังคายนาครั้งที่ ๕ เมื่อประมาณพ.ศ. ๔๕๐ สมัยพระเจ้าวัฏคามินีอภัยผู้ขึ้นครองราชย์ที่เมืองอนูราธบุรีเมื่อพ.ศ. ๔๓๙ พระองค์ครองราชย์ได้ ๗ เดือนก็ถูกกองทัพพมหายึดบัลลังก์ไป พระเจ้าวัฏคามินีอภัยหนีจากเมืองไปซ่อนสมุทกำลังพลอยู่ ๑๔ ปีจึงตีเมืองอนูราธบุรีคืนได้แล้วขึ้นครองราชย์เป็นครั้งที่ ๒ ในพ.ศ. ๔๕๕

ในช่วงที่พระเจ้าวัฏคามินีอภัยกำลังเตรียมชิงบัลลังก์คืนจากพวกพมหายุ่นั้น พระสงฆ์ ๕๐๐ รูปที่เข้าร่วมการสังคายนาในถ้ำของวัดนี้เมื่อราวพ.ศ. ๔๕๐ ผลของการสังคายนาคือการจาริกพระไตรปิฎกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกลงในใบลาน ก่อนหน้านั้นไม่เคยมีการบันทึกพระไตรปิฎกลงเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด คณะสงฆ์รักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยการท่องจำแล้วบอกต่อให้ศิษยานุศิษย์ท่องจำสืบๆ กันมา เราเรียกวิธีการรักษาสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าแบบนี้ว่า **มุขปาฐะ** แปลว่าการบอกจากปากต่อปาก

คณะสงฆ์ท่องจำพระไตรปิฎกแล้วบอกต่อกันจากปากต่อปากตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วเรื่อยมาจนถึงประมาณพ.ศ. ๔๕๐ จึงได้จาริกลงใบลานเป็นครั้งแรกในการทำ

๒๘ รวบรวมความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

สังคายนาวัดอาโลกวิหารแห่งนี้ การทำสังคายนาคครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ถ้าหากไม่มีการจารึกพระไตรปิฎกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พระไตรปิฎกอาจจะเสื่อมหายไปเป็นส่วนใหญ่ แต่เพราะได้มีการจารึกพระไตรปิฎกเป็นลายลักษณ์อักษรในครั้งนี้จึงเป็นการรักษาพระพุทธศาสนาไว้เป็นอย่างดี เชื่อกันว่า **พระพุทธโฆสจารย์**พระอรธกถาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่จากอินเดียก็เคยมาพำนักอยู่ที่วัดอาโลกวิหารนี้ตอนรวบรวมต้นฉบับอรธกถาภาษาสิงหลเพื่อแปลเป็นภาษาบาลี

ในปัจจุบัน พระสงฆ์ที่วัดอาโลกวิหารยังรักษาประเพณีการจารหนังสือลงใบลาน ชาวบ้านไปตัดใบลานมาดัดจนกระทั่งมีสีขาว จากนั้นพระสงฆ์ก็ใช้เหล็กจารปลายแหลมเขียนลงใบลาน เมื่อเขียนแล้วคนยังมองไม่เห็นตัวหนังสือ ผู้จารเอาผงหมึกมาลูบลงบนใบลาน ผงหมึกก็ตกลงไปในรอยที่เขียนด้วยเหล็กจารจนทำให้เห็นตัวหนังสือสีดำเด่นขึ้นมา คัมภีร์ใบลานเก็บไว้ได้นาน ๕๐๐ ปี สีดำของผงหมึกก็จะจางลง วิธีซ่อมคัมภีร์ก็ไม่ยาก เพียงเรานำผงหมึกมาลูบที่รอยที่เคยจารไว้ ตัวหนังสือก็จะเด่นขึ้นมาให้อ่านได้

จากนั้นคณะของเราได้ไปเยี่ยมชมดัมบุลละซึ่งเป็นวัดถ้ำที่ใหญ่ที่สุดของศรีลังกา วัดนี้อยู่บนยอดเขาสูงพอควร เป็นถ้ำใหญ่โตมาก มีพระพุทธรูปที่สลักจากหินสร้างโดยพระเจ้าวิฏคามินีอภัย กษัตริย์พระองค์นี้ในสมัยที่ทรงสืบทอดบัลลังก์ปกครองอยู่ ๑๔ ปีได้ชวนพระองค์อยู่ในถ้ำนี้ด้วยความอนุเคราะห์ของพระกรรมฐานรูปหนึ่ง หลังจากชิงบัลลังก์คืนกลับมาแล้วพระเจ้าวิฏคามินีอภัยได้สร้างวัดถ้ำดัมบุลละถวายพระภิกษุรูปนั้น

บริเวณรอบวัดดัมบุลละมีถ้ำอยู่มากกว่า ๘๐ แห่ง ถ้ำที่น่าสนใจมี ๕ ถ้ำ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่แกะสลักจากหินและมีภาพวาดที่ผนังถ้ำ พระพุทธรูปมีทั้งสิ้น ๑๕๓ องค์ มีหินแกะสลักเป็นกษัตริย์ ๓ องค์ หนึ่งในนั้นคือพระเจ้ากัรติศรีราชสิงหะผู้ที่นิมนต์พระอุบาลีจากประเทศไทยเมื่อ ๒๕๔ ปีที่ผ่านมา เราสังเกตเห็นว่าพระพุทธรูปปางไสยาสน์ในถ้ำนั้นนอนล้มตา ไม่ได้หลับตา กลีบจีวรพระพุทธรูปงดงามมาก เขาออกแบบกลีบจีวรให้เหมือนคลื่นพลิ้วในสระน้ำ

รับมอบพระบรมสารีริกธาตุ

ออกจากวัดดัมบุลละ คณะของเราได้เดินทางต่อไปร่วมพิธีเปิดพระเจดีย์ใหม่ที่วัด สร
วสติปุระหรือสาวัดตีบุรี ท่านรัฐมนตรี ดิเนศคุณวัณณะ ได้บริจาคปัจจัยร่วมสร้างเจดีย์นี้
ท่านรัฐมนตรีพร้อมนักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นคอยต้อนรับพวกเราพร้อมด้วยขบวนแห่
ต้อนรับเหมือนเดิม ชาวบ้านศรีลังกามาร่วมงานกันคับคั่งแม้จะไม่ได้มีมหรสพสมโภช คนมา
อยู่รอฟังพระเถระกล่าวสัมโมทนียกถาและฟังนักการเมืองปราศรัย คนศรีลังกาเป็นนักพูดและ
นักฟังที่ดี พวกเขาอยู่กันจนมืดค่ำก็ไม่หนีไปไหน พระศรีลังกาก็ช่างพูดกันดีเหลือเกิน สุดท้าย
เจ้าภาพนิมนต์ให้พระธรรมโกศาจารย์กล่าวสัมโมทนียกถาเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อกล่าวจบแล้ว
พระสงฆ์ไทยพร้อมกันเจริญชัยมงคลคาถาเป็นที่ประทับใจของท่านรัฐมนตรี

พอเสร็จพิธี คณะได้เดินทางต่อไปยังวัดอุปารามซึ่งเป็น ๑ ใน ๘ ของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
ของเมืองอนูราธบุรี รองเจ้าอาวาสวัดอุปารามกระซิบบอกพระธรรมโกศาจารย์ขณะอยู่ในพิธี
เปิดเจดีย์ที่วัดสาวัดตีบุรีว่าทางวัดอุปารามเตรียมพระบรมสารีริกธาตุไว้ถวายพระธรรมโกศาจารย์

วัดอุปารามเป็นวัดแห่งแรกของศรีลังกาที่พระเจ้าเทวานัมปิยติสสะผู้ครองราชย์ใน
พ.ศ. ๒๓๖ ทรงสร้างถวายพระมหินทเถระ พระสถูปหรือเจดีย์ของวัดนี้เก่าแก่ที่สุดในศรีลังกา
เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุรากขวัญหรือไหปลาร้าของพุทธเจ้า พระสถูปสูง ๖๕ ฟุต มีเสาหิน
โบราณล้อมรอบ ๔๘ ต้น

พอพวกเราเดินทางถึงวัดอุปารามก็ได้เห็นขบวนแห่สถูปจำลองที่บรรจุพระบรมสารี-
ริกธาตุจากกุฎิเจ้าอาวาสไปยังบริเวณหน้าพระสถูปที่เก่าแก่ที่สุดของศรีลังกาคือมีอายุมากกว่า
๒,๓๐๐ ปี ท่านรัฐมนตรีประคองเครื่องสักการะนำหน้าขบวนจนถึงพระสถูป จากนั้นท่านเจ้า
อาวาส ได้ทำพิธีมอบถวายพระบรมสารีริกธาตุแก่พระธรรมโกศาจารย์ต่อหน้าคณะจาก
ประเทศไทย โดยมีท่านรัฐมนตรี ดิเนศ คุณวัณณะ เป็นสักขีพยาน

บูชาต้นศรีมหาโพธิ์

ออกจากวัดอุปาราม คณะของเราได้เดินทางไปนมัสการต้นศรีมหาโพธิ์ซึ่งเป็นสุดยอดแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมืองอนูราชบุรี พระนางสังฆมิตตาเถรีผู้เป็นพระธิดาของพระเจ้าอโศกได้นำกิ่งตองจากต้นศรีมหาโพธิ์ต้นแรกที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้มาปลูกไว้ที่นี่ในสมัยพระเจ้าทวารวดีปิยดิสสะ ผู้ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๓๖ ปรากฏว่าโพธิ์ตรัสรู้ต้นแรกที่พุทธคยาประเทศอินเดียตายไปแล้ว มีหน่อเกิดขึ้นใหม่มาแทนที่ ปัจจุบันโพธิ์ตรัสรู้ที่พุทธคยาเป็นรุ่นที่ ๔

ถ้าใครประสงค์จะไหว้ต้นศรีมหาโพธิ์ต้นแรกที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เขาต้องมาไหว้ต้นนี้ที่เมืองอนูราชบุรี เพราะปลูกจากกิ่งตองของโพธิ์ตรัสรู้ต้นแรกจึงเป็นต้นไม้เก่าแก่ที่สุดสำหรับชาวพุทธ พระสงฆ์ในคณะได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสวัดศรีมหาโพธิ์ให้ขึ้นไปไหว้ถึงชั้นบน ส่วนพระธรรมโกศาจารย์ ได้ขึ้นไปไหว้ถึงโคนโพธิ์

เมื่อไหว้ต้นศรีมหาโพธิ์เสร็จแล้ว คณะของเราไปทำวัตรสวดมนต์เย็น ณ บริเวณลานพระสถูปที่ชื่อว่าสุวรรณมาลีของสำนักมหาวิหาร สำนักมหาวิหารแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าทวารวดีปิยดิสสะต่อมาได้เป็นฐานที่มั่นของพระพุทธศาสนาเถรวาท สถูปสุวรรณมาลีนี้มีความสูง ๓๐๐ ฟุต

พระธรรมโกศาจารย์พาคณะสงฆ์ที่ไปจากไทยทำวัตรสวดมนต์เย็นต้อนรับพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากวัดอุปาราม ณ ลานพระสถูปสุวรรณมาลี ญาติโยมชาวศรีลังกาที่แต่งชุดขาวมาถือศีลอุโบสถอยู่แถวนั้นได้พากันมาร่วมกับพวกเราสวดมนต์กันมากขึ้น ๆ เมื่อเราสวดมนต์จบแต่ละบทพวกเขาจะกล่าวพร้อมกันว่าสาธุ

ตอนที่เราเดินเท้าเปล่าจากต้นศรีมหาโพธิ์ไปยังสถูปสุวรรณมาลี เราพบคนแต่งชุดขาวถือศีลอุโบสถนั่งเป็นกลุ่ม ๆ ได้แสงจันทร์ตามริมทางเดิน เราเห็นภาพนี้ประทับใจมาก คนศรีลังกาอยู่อย่างเรียบง่ายใช้ชีวิตด้วยระบบเศรษฐกิจพอเพียง แสวงหาความสุขสงบที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมทุกวันพระ ๑๕ ค่ำเป็นวันหยุดราชการของศรีลังกาเพื่อส่งเสริมให้คนไปถือศีลอุโบสถตามวัดต่างๆ

มหาวิหารและอภัยคีรีวิหาร

รุ่งเช้าของวันที่ ๒๙ สิงหาคม คณะของเราได้ไปที่อภัยคีรีวิหารซึ่งสร้างโดยพระเจ้าวิภูคามินีอภัยหลังจากพระองค์กลับมาครองราชย์เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๔๕๕ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนน้ำใจของคณะสงฆ์มีพระมหาติสสะเป็นหัวหน้าที่คอยช่วยเหลือพระองค์ขณะกำลังกอบกู้บ้านเมืองจากพวกทมิฬ เมื่ออภัยคีรีวิหารเกิดขึ้นแล้ว คณะสงฆ์ศรีลังกาสมัยนั้นได้แตกออกเป็น ๒ นิกาย คือสำนักมหาวิหาร กับสำนักอภัยคีรีวิหาร

อภัยคีรีวิหารมีคำสอนโน้มเอียงในฝ่ายมหายานและถือว่าเป็นสำนักคู่แข่งของมหาวิหารที่ยึดหลักของเถรวาทอย่างเคร่งครัด ควรทราบว่า พระอุปติสสะเถระแต่งวิมุตติมรรคที่อภัยคีรีวิหาร ก่อนที่พระพุทธโฆสาจารย์จะแต่งวิสุทธิมรรคที่มหาวิหาร

ทั้งมหาวิหารและอภัยคีรีวิหารในปัจจุบันเหลือแต่ซากปรักหักพัง สำนักทั้งสองเคยเจริญรุ่งเรืองอยู่นับพันปีแต่ก็ต้องถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่าเมื่อพระเจ้าอัคคโคพิที่ ๓ สละเมืองอนูราธบุรีไปตั้งเมืองหลวงใหม่ที่โปโลนนาลูวะในพ.ศ. ๑๒๗๒ คณะสงฆ์และประชาชนย้ายตามกษัตริย์ไปอยู่ที่เมืองหลวงใหม่ทั้งหมด

ขณะเมืองหลวงที่ ๑ ของศรีลังกาคืออนูราธบุรีถูกทิ้งให้เป็นเมืองร้างนั้น อาณาจักรขอมที่นครวัดนครธมยังไม่เกิดด้วยซ้ำ ในปัจจุบันอภัยคีรีวิหารเหลือแต่พระสถูปองค์ใหญ่สูง ๓๗๐ ฟุต กำลังบูรณะอยู่ในระหว่างการบูรณปฏิสังขรณ์ พระธรรมโกศาจารย์กำลังซ่อมเจดีย์วัดประยูรวงศาวาส จึงอยากดูวิถีซ่อมของศรีลังกา ท่านเจ้าอาวาสวัดอภัยคีรีรูปปัจจุบันได้พาพระธรรมโกศาจารย์พร้อมคณะของเราบางคนที่ได้ถึงขึ้นลิฟต์คนงานไปดูการซ่อมแซมด้านบนพระสถูป เมื่อมองลงไปก็เห็นญาติโยมศรีลังกาทั้งคนหนุ่มสาวและแก่เฒ่ามาต่อแถวกันส่งอุปกรณ์สำหรับบูรณะขึ้นข้างบนพระสถูป บางคนช่วยกันแบกหามอยู่ด้านล่าง คนเหล่านี้อาสามาช่วยงานเพราะอยากทำบุญ

๓๒ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

จากนั้นคณะของเราได้ไปที่วัดเซตวนาราม ซึ่งมีพระสถูปสูงที่สุดในศรีลังกา คือสูงถึง ๔๐๐ ฟุต ในระหว่างทางเราได้แวะกราบพระพุทธรูปปางสมาธิอายุ ๑,๖๐๐ ปี เก่าแก่มาๆ ทำด้วยศิลาชนิดแตกลายงาทีเดียว หลังจากนั้นคณะของเราก็ได้ไปฉันภัตตาหารเพลที่วัดมิริสาเวติยะ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ของไทยเคยเสด็จมาที่วัดนี้ และทรงบริจาคพระราชทรัพย์ช่วยบูรณะพระสถูปแต่ยังไม่แล้วเสร็จ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงบริจาคพระราชทรัพย์อีกจำนวนหนึ่ง การบูรณะพระสถูปจึงแล้วเสร็จสวยงาม

หลังเพล คณะของเราได้กลับไปที่ดินศรีมหาโพธิ์อีกเพราะพระธรรมโกศาจารย์ห่วงว่า คณะศฤงคารยังไม่ได้อุปฐากดินศรีมหาโพธิ์อย่างใกล้ชิด พวกเราช่วยกันปลูกต้นไม้เป็นที่ระลึกในบริเวณใกล้ดินศรีมหาโพธิ์ และแล้วด้วยความเมตตาเป็นพิเศษของท่านเจ้าอาวาสวัดศรีมหาโพธิ์ คณะศฤงคารของเราได้ขึ้นไปบูชาดินศรีมหาโพธิ์อย่างใกล้ชิดถึงชั้นบนสมความตั้งใจของทุกคน

จากนั้นคณะของเราไปที่วัดอิสรมณีได้ชมหินสลักเป็นรูปช้างและพิพิธภัณฑ์ของวัดที่วัดนี้คณะของเราแยกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มศฤงคารกับกลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มศฤงคารยังอยู่ชมเมืองอนุราธบุรีต่อจนกว่าจะกลับไทยในวันที่ ๑ กันยายน ส่วนพระสงฆ์เดินทางกลับกรุงโคลัมโบเพื่อบินกลับไทยก่อนในวันที่ ๓๐ สิงหาคม

กราบพระพุทธรูปที่อูคณะ

ในระหว่างเดินทางกลับกรุงโคลัมโบ กลุ่มพระสงฆ์ได้แวะที่วัดอูคณะเพื่อกราบพระพุทธรูปสลักจากหินแกรนิตองค์ใหญ่สูง ๓๘ ฟุต จุดเด่นคือกิลิเจอร์ที่เป็นระเบียบสวยงามมาก เป็นแบบคลื่นน้ำในทะเลสาบซึ่งอยู่ใกล้กับวัดทีเดียว พระพุทธรูปองค์นี้ตั้งอยู่กลางแจ้งติดกับเนินเขา สร้างโดยพระเจ้าธาตุนครครองราชย์เมื่อพ.ศ. ๑๐๐๒ ฐานพระพุทธรูปทำเป็นลินชั๊กหินเปิดปิดได้ เคยพบของโบราณเก็บไว้ในนั้น

เมื่อกลุ่มพระสงฆ์เดินทางถึงกรุงโคลัมโบ ท่านรัฐมนตรีดิเนศ คุณวัฒน์มาถวายน้ำปานะเป็นการเลี้ยงส่งก่อนกลับไทย คณะสงฆ์เดินทางกลับประเทศไทยในวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๐ ในขณะที่คณะคฤหัสถ์ไปเยี่ยมชมสิริริยะ มิหินตเล อวุกณะ วัดกัลยาณี ท่านรัฐมนตรีดิเนศ **คุณวัฒน์** ได้เลี้ยงส่งที่สภาชาวพุทธศรีลังกา กรุงโคลัมโบ คณะคฤหัสถ์นี้กลับถึงประเทศไทยในวันที่ ๑ กันยายน

รวมความว่าพวกเราทุกคนกลับถึงไทยโดยสวัสดิภาพ นำความทรงจำที่งดงามเกี่ยวกับพุทธศาสนาและประชาชนในศรีลังกาติดใจกลับมา การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้พระพุทธศาสนาครั้งนี้ประสบสำเร็จในการสานต่อความสัมพันธ์ทางศาสนาระหว่างประเทศศรีลังกาและประเทศไทยที่พระอุบาลีได้เริ่มไว้เมื่อ ๒๕๔ ปีมาแล้ว พวกเราเพียงแต่เดินตามรอยของพระธรรมทูตไทยผู้ยิ่งใหญ่รูปนี้ ของขวัญล้ำค่าที่คณะของเราได้นำกลับมาคือพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจากวัดภูปาราม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดในศรีลังกา

คณะของเราได้ช่วยกันอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุด้วยการระดมส่งต่อๆ กันมาจนถึงเมืองไทย ขณะเดินทางกลับประเทศไทยพวกเราได้ปรึกษากันก่อนลงจากเครื่องบินว่าเราควรจะไปประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ในที่ใดจึงจะเหมาะสม เมื่อปรึกษากันแล้วพวกเราเห็นว่า เนื่องจากวัดประยูรวงศาวาสกำลังบูรณะพระเจดีย์ของวัดอายุ ๑๘๐ ปีสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นพระเจดีย์สูงที่สุดในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงสมควรที่พวกเราจะอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐานในพระบรมธาตุมหาเจดีย์วัดประยูรวงศาวาส

คติธรรมในองค์พระเจดีย์

การไปเยือนศรีลังกาครั้งนี้ทำให้ได้ความรู้ว่ารูปทรงของเจดีย์หรือสถูปทั้งในศรีลังกาและในไทยมีหลายรูปแบบ เช่น รูปทรงระฆัง รูปทรงกองฟาง รูปทรงโอคว่ำ รูปทรงดอกบัว รูปทรงพองน้ำ ตัวอย่างเช่น พระสถูปสุวรรณมาลีของศรีลังกามีรูปทรงเหมือนพองน้ำ ส่วนพระบรมธาตุมหาเจดีย์วัดประยูรวงศาวาสมีรูปทรงเหมือนระฆังคว่ำ

๓๔ รวมบทความทางวิชาการ
เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ”

เมื่อช่วงศรีลังกาและช่างไทยสมัยโบราณสร้างสถูปหรือเจดีย์ถวายเป็นพุทธานุชา พวก
เขาได้ฝากคติธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้กับองค์สถูปหรือเจดีย์ ซึ่งพอตีความได้ดังนี้

- (๑) ฐานรากใต้ดินหมายถึงธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี
- (๒) ส่วนที่เป็นฐานสถูปหรือเจดีย์เหนือพื้นดินขึ้นมา มี ๓ ชั้น หมายถึงพระรัตนตรัย
- (๓) ถัดจากนั้นเป็นรูปโดมทรงพองน้ำหรือระฆังคว่ำเป็นต้น หมายถึงโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ
- (๔) ต่อจากนั้นเป็นบัลลังก์สี่เหลี่ยมหมายถึงอริยสัจ ๔
- (๕) ถัดจากนั้นไปเป็นปล้องโฉนหมายถึงนวัคส์ตฤศาสน์
- (๖) ต่อจากนั้นเป็นปลียอดหมายถึงมรรค ๔ ผล ๔
- (๗) ยอดบนสุดเป็นรูปทรงกลมหมายถึงพระนิพพาน

วัดประยุรวงศาวาสได้ทำพิธีประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจากศรีลังกา
ณ วิหารพระพุทธนาคเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมากราบไหว้บูชาเป็นเวลา ๑ ปี ก่อนที่นำไป
ประดิษฐานในพระบรมธาตุมหาเจดีย์หรือสถานที่อันควรต่อไป

ขอจบบันทึกการเดินทางเยือนสยามนิภายในศรีลังกาด้วยคำอวยพรแบบศรีลังกาว่า

อายุบวร แปลว่า ขอให้ทุกท่านมีอายุยืนนาน

